

ÇOCUKLARI RİSKLERDEN KORUMAK İÇİN EL KİTABI

TELEFON NUMARALARI

Polis İmdat: 155

Jandarma İmdat: 156

İtfaiye: 110

Ambulans: 112

Ulusal Zehir Danışma Merkezi: 114

Aile Bireyleri: .....

.....
.....
.....
.....
.....

Komşular & Arkadaşlar: .....

.....
.....
.....
.....

Ev Adresiniz & Telefonunuz: .....

.....
.....
.....
.....

ACİL DURUMLAR İÇİN PLAN YAPALIM

- Acil bir durumda çocuğunuzu nereye götüreceğinizi biliyor musunuz?
- Pediatrik acil bakım hizmeti sunan hastaneleri şimdiden araştırıp, olağanüstü durumlara karşı hazırlıklı olalım.
- Hangi hastanelerde çocuk cerrahı, anestezi uzmanı ve pediatrik yoğun bakım üniteleri olduğunu öğrenelim.
- Ailemizdeki yetişkin bireylerin ilk yardım becerilerini edindiğinden emin olalım.

ÇOCUKLARI RİSKLERDEN KORUMAK İÇİN EL KİTABI

M. YAŞAR DURUKAN

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

Çocukları Risklerden Korumak İçin El Kitabı
(SD4/GEN/2160)

“Bu kitap, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğın sorumluluğu tamamiyle Mehmet Yaşar Durukan’a aittir ve AB’nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

© İMAJ FABRİKASI YAYINLARI

Sertifika No: 33978

EDİTÖR

Emine Dolmacı

2. Baskı: Mart 2022

BASKI VE CİLT

Alioğlu Matbaacılık

Orta Mah. Fatin Rüştü Sok. No:1/3A Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 612 95 59

Matbaa Sertifika No: 11946

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

İMAJ FABRİKASI YAYINLARI

Ataköy 7-8-9-10. Kısım Mah. Manolya Sok. Manolya Sitesi D 17 / C Blok

Daire: 21 34158 Bakırköy - İstanbul

Tel: 0532 244 65 73

info@imajfabrikasi.com

Mehmet ve Mehlika'ya...

Mehmet Yaşar Durukan, 1973 yılında İskenderun'da doğdu. Aralarında Tempo, Habertürk, Star, Independent Türkçe, Bloomberg Arapça ve Basın İlan Kurumu'nun bulunduğu farklı kuruluşlarda muhabir, editör ve yayın yönetmeni olarak çalıştı. 2003 yılında Irak'ta savaş muhabiri olarak görev yaptı. Durukan, evli ve iki çocuk babası.

İÇİNDEKİLER

Bu Kitap Nasıl Hazırlandı?	9
Bu Kitap Nasıl Kullanılır?	10
Çocuklara Neden İnsan Hakları Konusunda Daha Fazla Eğitim Verilmeli?	11
Birinci Bölüm: Evde Dikkat Edilmesi Gerekenler	13
İkinci Bölüm: Nesneye Özgü Tehlikeler	31
Üçüncü Bölüm: Yangın ve Deprem	37
Dördüncü Bölüm: Çocuğun Bakımı İçin Yardım Almak	41
Beşinci Bölüm: Evin Dışında Dikkat Edilmesi Gerekenler	43
Altıncı Bölüm: Eğitim Kurumlarında Çocuk Güvenliği	48
Yedinci Bölüm: Trafik	57
Sekizinci Bölüm: Kent Kazaları	61
Dokuzuncu Bölüm: Alışveriş Ortamları	63
Onuncu Bölüm: Toplu Taşıma Araçlarıyla Seyahat	65
Onbirinci Bölüm: Tatiller, Bayramlar, Piknikler	67
Onikinci Bölüm: Çocukların Kaybolması	70
Onüçüncü Bölüm: Çocuk İstismarı	74

BU KİTAP NASIL HAZIRLANDI?

Türkiye nüfusunun yüzde 28'ini çocuklar oluşturuyor. Gazetelerde sık sık çocukların engellenebilir kazalar nedeniyle yaralanma veya ölüm haberlerini okuyoruz.

Çocukları Risklerden Korumak İçin El Kitabı; 2014, 2015, 2016 yıllarında, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Vatan, Habertürk, Star, Akşam, Sözcü, Cumhuriyet, Posta, Takvim, Evrensel, Birgün gazetelerinde yer alan, önlenabilir çocuk kazaları haberleri incelenerek hazırlandı. Ev içinde ve ev dışında meydana gelen kazalar olmak üzere iki ana bölümden oluşan kitapta, bu kazalara karşı alınması gereken önlemler sıralandı. Bu araştırma kapsamında, çocukların yaralanmasına, engelli kalmasına ya da hayatını kaybetmesine neden olan 306 kaza türü tespit edildi. Türkiye'deki bu kazaların ve olayların, öngörülebilir ve önlenabilir olaylar olduğu gözlemlendi.

Bu kazaların çoğu kez hakları gözetmekten sorumlu yetişkinler veya kamu kurumlarının ihmalinden kaynaklandığını ve çocuk haklarının gözetilemediğine şahit olduk.

En büyük temennimiz; bu kitabın ulaştığı anne babaların çocukların başına gelebilecek kazalara dair bilgilenmesi, önerileri dikkate alarak çocuk haklarını gözetme konusunda adım atmasıdır.

BU KİTAP NASIL KULLANILIR?

Kitap; bebekler, yürümeye başlayan, kreşe, anaokuluna, ilkökulla giden çocuklar için güvenlik konusunda hazırlanmış kapsamlı bir kılavuzdur. Bu kitap bize çocuğumuzun yaralanmasını önlemek için yapılması gereken çeşitli öneriler içeriyor.

Kitabın bütün bölümleri, 0-12 yaş aralığındaki çocukların görebileceği zararlara ve bu zararların nasıl engellenebileceğine dair bilgiler içermektedir.

Bu kitap tekrar tekrar başvurabileceğiniz bir rehber niteliğindedir. Hamile kaldığınızda, bebeğinizin yürümeye başlamasıyla, kreşe, okula gitmesiyle birlikte tekrar tekrar başvurabileceğiniz bir kitaptır. Aileye katılan yeni bir bebek olursa, yine başvurabilirsiniz.

Ayrıca bu kitabı başından okumaya başlamanız şart değil. Dilediğiniz yerden açıp okumaya başlayabilirsiniz.

ÇOCUKLARA NEDEN İNSAN HAKLARI KONUSUNDA DAHA FAZLA EĞİTİM VERİLMELİ?

Çocuklar kendilerini risk altında hissettiklerinde nasıl yardım alacaklarını bilmelidirler.

Çocuk hakları, insan haklarının bir alt kümesidir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, dünya çapındaki tüm çocukların erişmesi gereken hakları ortaya koymakta ve tüm zamanların en yaygın olarak kabul edilen uluslararası sözleşmelerinden biridir.

Okullar zaten insan haklarının bazı unsurlarını öğretiyor, ancak daha fazlasının yapılması gerekiyor.

Öğrenciler, herhangi bir endişeyi veya kötüye kullanımı nasıl bildireceklerini ve nereden yardım alabileceklerini öğrenmelidir.

Okullarda, öğrencilere bir ilişkinin güvenli olmadığını nasıl anlayacakları, cinsel taciz ve cinsel şiddeti nelerin oluşturduğu ve bunların neden kabul edilemez olduğu gibi konular öğretilmeli.

Çocukların haklarına saygı gösterilmediği durumlarda endişelerini dile getirme güveniyle güçlendirmek için daha fazlasının yapılması gerekiyor.

Çocuklar, haklarını günlük hayatta pratik bir şekilde uygulama becerilerini kazanmalarını sağlamalıdır. Bu da çocuklara haklarını gerektiği zaman ve gerektiği şekilde savunmak ve geliştirmek için nasıl harekete geçeceğini öğretmek anlamına gelir.

BİRİNCİ BÖLÜM

EVDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Bebek sahibi olmak, yakında anne baba olacaklar için harika bir duygu olabilir. Bununla birlikte, yakında yeni yürümeye başlayan çocuğunuzu güvende tutmaya çalışırken zorluklar ortaya çıkabilir. Çevrelerindeki dünyayı keşfetmek küçük çocukların doğasında vardır, ancak merakları yaralanmalara yol açabilir. Aşağıda en yaygın ve önlenbilir çocuk güvenliği tehlikelerinden bazıları listelenmiştir. Belirli tehlikelerin evden eve ve çocuktan çocuğa değiştiğini unutmayalım, bu nedenle bu liste hiçbir şekilde her şeyi kapsamaz.

13

1.1 MUTFAKTA ÇOCUK GÜVENLİĞİ

Mutfak genellikle aile hayatımızın merkezinde yer alır, ancak çocuğumuz için güvenli hale getirmek için zorlu bir alandır. Ortalama bir mutfakta birçok potansiyel tehlike vardır. İşte izleyebileceğimiz bazı basit güvenlik ipuçları.

OCAK

Kaynar su, bir demlik çay ve sıcak yağ bir çocuk için oldukça tehlikeli olabilir. Bu nedenle ocak ve tezgâh üzerinde sıcak yiyecek ve su bırakmayalım.

Çocuğumuzun tutma olasılığını azaltmak için tencere ve tavaların saplarını ocağın arka tarafına çevirelim. Ocağımızın ön tarafını kullanmaktan kaçınalım. Ocaklarımızın, açma, kapama ve ayar düğmelerini çocuk güvenlik kilidi ile kontrol altına alalım.

Çocuğumuzun ocağa ulaşip, ocak üstündeki çaydanlık, tencere vs. gibi tehlike oluşturabilecek sıcak ekipmanlara dokunmasını, üstüne çekmesini önlemek ve gaz düğmelerini gizlemek için tasarlanmış, ısıya dayanıklı ocak bariyeri kullanalım.

Kullanmadığımız zamanlarda, ocağımızın doğalgaz kilidinden veya tüp başlığından kapalı olduğundan emin olalım.

Çocuğumuza ocakla ilgili riskleri ve önlemleri anlatalım.

FIRIN

Çocuğumuz, bazen oyun olsun diye fırınların içine girebilir. Fırının kapağı kapanıp çocuğumuzun havasız kalmasına neden olabilir.

Kullanılmadığı zamanlarda fırının kapağını daima kapatalım, fişini prizden çekelim. Fırınların açma, kapama ve ayar düğmelerini çocuk güvenlik kilidi ile kontrol altına alalım.

Isınabilen fırın camları çocuğumuz için tehlikelidir. Yanıklara karşı özel güvenlik bariyeri kullanalım. Fırın satın alırken camı ısınmayan modelleri tercih edelim.

MİKRODALGA FIRIN

Mikrodalga fırında ısıtılan yiyecekler, içecekler; çocuğumuzu yakabilir. Kesinlikle gerekli olmadıkça çocuğumuzun biberonunu veya yiyeceklerini ısıtmak için mikrodalga fırınımızı kullanmayalım. Mikrodalga fırın kullanmamız gerekiyorsa, her zaman çocuğumuz yemeden önce yemeğini sıcak mı diye kontrol edelim.

ELEKTRİKLİ EV ALETLERİ

Ekmek kızartma makinesi, kahve ve çay makinesi gibi küçük ev aletlerimizi, kullanırken ve kullanılmadığı zamanlarda, çocuğumuzun ulaşamayacağı yerlerde muhafaza edelim. Elektrikli ev aletlerini tezgahın duvara yakın bölümlerinde tutalım. Elektrikli ev aletlerinin kablolarının tezgahtan sarkmasını önleyen kablo kısaltıcıları kullanalım.

Mutfak çekmeceleri ocak ve fırının uzağında tasarlanmalı ve çekmecelerin kulpları çocuğumuzun tezgâha veya lavaboya tırmanıp çıkamayacağı şekilde olmalı.

Sandalye, tabure vb. eşyaları mutfaktan uzak tutalım. Böylece çocuğumuz bunların üzerine çıkıp tehlikeli yerlere uzanamaz.

MASA ÖRTÜSÜ

Kenardan taşmış, asılı duran bir masa örtüsü, çocuğumuzun sıcak yemek ve içecekleri aşağıya çekmesini sağlar. Yemek masamızın kenarından mümkün olduğunca örtü sarkmamasına dikkat edelim. Sarkan örtüleri masanın altına yapıştıralım. Çocuğun çekip üzerine dökmemesi veya devirmemesi için mutfak masası üzerinde örtü kullanılmaması da bir çözüm yoludur.

BULAŞIK MAKİNESİ

Bulaşık makinesinin kapağı açıkken çatal, bıçak gibi sivri ve keskin mutfak eşyalarını uçları yukarı gelecek şekilde makineye yerleştirmeyelim.

Bulaşık makinelerinin birçoğu bir çocuk tarafından açılabilir. Çok sıcak olduğu için yanma ve haşlanmalara sebep olabilir.

Açık bulaşık makinesi kapısı aynı zamanda tırmanma platformudur.

Bulaşık makinesi kapaklarının açılmaması için çocuk emniyet kilidi kullanalım.

KESİCİLERE DİKKAT

Kıyma makinesi, rondo, blander gibi doğrayıcı ve karıştırıcı makinelerden çocuğumuzu uzak tutalım.

Kesici ve delici mutfak malzemelerinin bulunduğu çekmecelere çocuk kilidi koyalım. Çocuğumuzun bir şeyin üzerine çıkıp ulaşma ihtimaline karşı bu malzemeleri tezgah üzerinde bulundurmamalıyım.

Elinde çatal-bıçak olan çocuklarımızı; kahvaltıda yan yana oturtmamalıyım.

Çocuğumuza kesici aletlerin tehlikelerini anlatalım.

DETERJANLAR

Zehirlenme vakaları, temizlik kimyasallarının (çamaşır suyu, kireç sökücü, lavabo açıcı, tuz ruhu vs) yutulmasından kaynaklanabiliyor.

Bulaşık makinesinin renkli tabletleri çocuklar tarafından şeker sanılıp yutulabiliyor.

Evde hiçbir temizlik malzemesi etiketli kabı dışında bir kaba (örneğin su, kola veya meyve suyu şişesine) konmamalı. Bu durum, çocuğumuzun sıvı deterjanı kazayla içmesine neden olabilir.

Acil durumlarda Alo 114 Ulusal Zehir Danışma Merkezi'ni (UZEM) arayalım.

TERMOS - KAZAN - KOVA

Mutfakta içi su dolu büyük termosların, süt kazanlarının, kovaların ağzını açık bırakmamalıyım. Çocuğumuz dengesini kaybederek içine düşebilir.

PLASTİK TORBALAR, POŞETLER

Çocuklar, plastik torbaları başlarına geçirebilir veya koparıp ağızlarına atabilir. Plastik torbaları ve poşetleri çocuğumuzun ulaşamayacağı yerde saklayalım.

1.2 BANYO VE TUVALETTE ÇOCUK GÜVENLİĞİ

Bir çocuğun cildi yumuşak ve hassastır. Dolayısıyla çok daha kolay yanabilir. Banyo yapılacak su bize ılık gelebilir fakat aynı su bir çocuğun cildini yakabilir. Çocuğumuzun banyo suyu sıcaklığını ölçmek için termometre kullanalım. Su sıcaklığını çocuğumuz banyoya girmeden önce ölçelim.

Beş yaşından küçük çocuklar banyoda birkaç dakika dahi olsa yalnız bırakılmamalı. Çocuğumuza banyo yaptırırken banyodan ayrılmamız gere- kiyorsa, çocuğumuzu yanımıza alalım.

KÜVET

Telefonun çalması, kapıya gelen kargo paketini almak ya da diğer hiçbir nedenle çocuğumuzu banyoda, küvette yalnız bırakmatalım.

Banyodaki küvetin, duş alanının kaymaz özellikte malzeme olmasına dikkat edelim. Çocuğunuzun banyo, küvet içi ve her türlü ıslak alanlarda kayıp düşmesini önlemek için kaydırmaz bant veya lastik türü malzeme kullanalım. Çocuğumuz küvetten, duştan çıkarken basacağı yerde kaydırmaz ayak havlusu ya da paspas bulduralım.

Bu arada, banyoda banyo küveti, leğen, kova ve benzeri kaplarda su biriktirmeyelim.

ÇAMAŞIR MAKİNESİ

Kapağı açık bırakılan çamaşır ya da kurutma makineleri çocuklar için tehlike oluşturabilir. Çocuk saklambaç oynarken makinenin içine girer ve kapısı kapanırsa dışarı çıkamayabilir. Kapaklar genellikle ses ve hava geçirmezdir. Bazen de makine kardeşi ya da oyun arkadaşı tarafından çalıştırılabilir.

Çocuklarımızın çamaşır makinesinin içine girmesini önlemek için kapağına çocuk güvenlik kilitleri takalım. Kullanıldıktan sonra çamaşır makinemizin fişini çekelim.

TEMİZLİK MALZEMELERİ

İlaç, böcek ilacı, tuvalet ve banyo temizlik malzemesi, makyaj malzemesi, deodorant gibi zehirli madde içeren ürünleri, çocuğumuzun ulaşamayacağı yerlerde veya çocuk kilidi bulunan çekmece-lerde muhafaza edelim. Bitmiş bile olsa çocuğumuzun kutularıyla oynamasına izin vermeyelim.

18

KIRIK CAM - KESKİN OBJELER

Çocuğumuz duş kapılarını, dolapların cam kapaklarını, aynaları bir şey vurup kırabili. Banyoda cam kullanımını minimumda tutalım.

BANYO VE TUVALET

Saç kurutma makinesi, elektrikli tıraş makinesi, su ısıtıcıları vb. cihazları, fişte takılı bırakılmayalım. Bu cihazların kabloları çocuğumuzun tutup çekebileceği şekilde sarkmamalı.

Banyodaki eşya ve mobilyalar, çocuğun tırmanabileceği bir yol şeklinde tasarlanmamalı. Çocuğun tırmanıp da devirebileceği dolapları, duvara sabitleyelim.

Banyoda kullandığımız tıraş bıçaklarını, çocuğumuzun ulaşamayacağı yükseklikte ve kapağı kilitli bir dolapta saklayalım.

Banyo ve tuvalet kapılarımıza, acil durumlar için dışarıdan açılabilir çocuk kilidi veya çıkarılabilir menteşe taktıralım. Böylece çocuğumuzun tuvalette kalması gibi durumlarda kapıyı dışarıdan kolayca açabiliriz.

1.3 SALONDA ÇOCUK GÜVENLİĞİ

Çocuklar, mobilyaları bir oyun alanındaki oyuncaklar gibi görme eğilimindedir. Çocuğumuz, oturma odasında her tarafa tırmanmak, her yerde zıplamak ve sürünmek isteyecektir. Bu doğal içgüdü, çocuğumuzun yaralanmasına neden olabilir.

KATLANABİLİR EŞYALAR

Çekyatlar birçok sebepten dolayı çocuklar için tehlikelidir.

Katlanıp duvara dayanan spor aletleri, çocuklar tarafından devrilerken üzücü kazaların yaşanmasına neden olabilir.

Piknik ve veranda sandalyeleri beklenmedik şekilde devrildiklerinde çocuk yaralanmalarına neden olabilir.

Çocuğumuz katlanabilir mobilyaların tehlikeli olduğunu anlayana kadar bu tür eşyalardan uzak tutalım. Bu eşyaların hangi durumlarda tehlikeli olabileceğini çocuğumuza anlatalım.

SABİT OLMAYAN MOBİLYALAR

Bazı eşyalar ve mobilyalar çocuklarımızın üzerine düşüp yaralanmalarına yol açabilir. Sabit durmayan mobilyalara ya da eşyalara örnek olarak kitaplar, müzik setleri, televizyon setleri, şifonyerler, duvar saatleri, vazolar, lambalar, heykeller, saksılar, fotoğraf çerçeveleri verilebilir.

Sabit olmayan mobilyaları sabitleyelim.

TELEVİZYON

Üzerine televizyon devrilmesi sonucu çocuklar yaralanmakta ya da hayatını kaybetmekte. Televizyonları tutan mobilyaları, duvara sabitleyelim. Televizyonları, üzerinde çekmece olan mobilyalara yerleştirmekten kaçınalım. Çocuğumuz çekmecelere tırmanmaya çalışarak televizyonun düşmesine neden olabilir. Televizyonun mobilya üzerinde yeterince arkaya yerleştirildiğinden emin olalım.

Oyuncak veya uzaktan kumanda gibi çocuklara çekici gelen öğeleri televizyonların üst kısmından veya tv standından uzak tutalım. Bunları almaya çalışan çocuk, sabitlenmemiş televizyonu devirebilir.

SOBA – ŞÖMİNE

Soba ve şömineleri, çocuğumuzun yaklaşmalarını engelleyecek bariyerlerle çevirelim. Soba üzerinde çaydanlık, tencere, sıcak su vs. bulundurmayalım.

STOR PERDENİN İPLERİ

Çocuğumuz, stor perdenin iplerini oyun olsun diye boğazına geçirebilir. Stor perde iplerini çocuğumuzun erişemeyeceği yüksekliğe sabitleyelim.

HALI RULOLARI

Kullanmadığımız ya da temizlik için topladığınız halılarımızı rulo halinde, dikey olarak duvara dayamayalım, yere yatıralım. Böylece, çok ağır olan halıların çocuğumuzun üzerine düşmesini engelleyebiliriz.

BALKON

Balkonlar çocukların boya, oyun hamuru gibi kirleten, dağınıklık yapan şeylerle oynayabileceği bir arka bahçe gibidir. Fakat balkonda gözetimsiz kalmaları çocuklar için çeşitli tehlikeler doğurabilir.

En ciddileri çocuğumuzun korkulukların üstünden düşmesi ya da parmaklıklar arasında sıkışmasıdır.

Yüksekten düşme olgularının azaltılması için toplumsal eğitim verilmesi, özellikle çok katlı apartmanlarda oturan ailelere balkon ve pencerelerden çocukların düşmemesi için alınması gereken tedbirlerin anlatılması gerekmektedir.

Peki balkon ve pencereler çocuklar için daha güvenli hale getirilemez mi? Aslında biraz gözetim ve birkaç ufak önlemlerle bu kazaları engelleyebiliriz.

Balkon korkuluğu güvenli mi?

Yeni bir eve taşındığımızda ilk yapmamız gereken işlerden biri balkon korkuluğumuzun sağlam olup olmadığını kontrol etmek olmalı. Balkon korkuluğu manto malzemesinin üzerine sabitlenmişse güvenli değildir. Balkonumuzun çocuklar için güvenli olmasını istiyorsak, parmaklıkların sağlam olup olmadığını kontrol etmeliyiz. Sallamaya kalktığımızda ya da yaslandığımızda yerinden oynamamalı.

Eğer balkon korkuluğu büyük oranda camdan oluşuyorsa, balkon camı darbelere dayanıklı değilse mutlaka metalden kısa aralıklarla dikey parmaklıklar yaptırılmalı. Veya kırıldığında dağılmayan filmli cam kullanılmalı.

Eğer korkuluğumuzun merdiven gibi yatay sıraları, çubukları varsa bunların çocuğumuz tarafından tırmanma aracı olarak kullanılma olasılığını göz ardı etmeyelim.

Balkon ve teras mobilyalarımızı, parmaklıklardan uzak tutmayı alışkanlık edinelim.

Emniyet ağıları evlerde çocukların, ev hayvanlarının ve bazı eşyaların balkondan, pencereden düşmesini engellemek için balkon parmaklıklarında, pencerelerde, kapılarda, merdivenlerde ve havuzlarda kullanılabilir. Maddi imkanımız varsa bu ağıları monte ettirelim.

Parmaklıkların aralıkları yeterli uzunlukta mı?

Çocuğunuzun parmaklıklar arasından geçmemesi için dikmelerin arasının fazla geniş olmaması gerekmektedir. Balkon parmaklıklarımızın aralıklarını daraltmak için ek dikmeler de koymalıyız.

PENCERE

22

Çoğunlukla, aktif bir çocuk pencereye ulaşmak için mobilyaları kullanır. Bu nedenle açılabilen bir pencerenin altına kanepeler, koltuk, sandalye, tabure veya kalorifer peteği yerleştirmeyelim. Pencerelerin kapalı olduğundan ve çocuğumuz tarafından açılmadığından emin olalım.

Pencerelerimiz, tam açılabilme özelliğinde olmamalı. Pencerelerin tam olarak açılmasını engelleyecek (çocuğumuzun sığabileceği kadar açılmasını engelleyecek) kısıtlayıcı aparatlar kullanalım.

Bir otelde veya başkasının evindeyse, bu uyarıları yeniden hatırlayalım.

1.4 ÇOCUK VE YETİŞKİN YATAK ODASINDA GÜVENLİK BEBEK YÜRÜTEÇLERİ

Geleneksel bebek yürüteçleri tehlikelidir. En ciddi yaralanmalar, bebeklerin yürüteçle merdivenden düşmesiyle meydana gelir. Bebeğimiz yürüteçteyken sürekli gözetim altında olmalı. Bebeğimiz

gözetim altında bile olsa; yüzme havuzunun, merdivenin, şöminenin, araba yolunun veya herhangi bir tehlikeli yerin yakınında yürüteç kullanmasına izin vermeyelim.

YATAK VE KOLTUKLAR

Düşme riskine karşı bebeğimizi, önünde koruması olmayan yatak veya koltukta yalnız bırakmayalım.

BEŞİKLER

Oyun oynarken ve uyurken bebeğimiz beşiğin içinde uzun saatler geçirecektir. Güvenli bir beşik, bebeğimiz uyurken veya kendimize biraz zaman ayırırken bebeğimizi içinde bırakabileceğimiz güvenli bir yer olmalıdır.

Bebeğimizin kaymasını ya da aralarında sıkışmasını önlemek için beşiğimizin dikey çubuklar arasındaki aralık çok geniş olmamalı.

Evde büyük çocuklar varsa tekerlekli beşikler tehlikeli olabilir. Oyun oynamayı seven kardeşler, beşiği iterek kazara devirebilir. Beşik alırken tekerlekleri kilitlenebilen ya da tekerleksiz bir beşik alalım.

Beşikte yalnız bırakılan bebek kusarsa, kusmuşu nefes borusunu tıkayabilir; bebeğimizi uzun süre gözetimsiz bırakmayalım.

Bebeğimizin beşiğine büyük oyuncaklar ve yastıklar koymaktan kaçınalım. Bunlar bebeğimizin dışarı çıkmaya çalışmasına dolayısıyla düşmesine neden olabilir.

Bebeğimizin kıyafetlerine takılabilmek ya da cildini yaralayabilme ihtimaline karşı beşikten vida veya çivi çıkmadığından emin olalım. Gevşek olmadıklarından emin olmak için tüm somun ve civataları kontrol edelim.

SAÇ KURUTMA MAKİNESİ

Bazı elektrikli ev aletleri bebeğimizin susmasını sağlayabilir. Elektrik süpürgesi, saç kurutma makinesi gibi. Bebeğimiz ağlıyorsa, susması için yanına, çalışan saç kurutma makinesi koymayalım. Uzun süre çalışan bir saç kurutma makinesi yangına ya da bebeğimizde yanıklara neden olabilir.

YATAK ODASI

Çocukların en çok vakit geçirdikleri yerlerden biri de büyüklerin yatak odalarıdır. Yataklarının, oyuncaklarının ve diğer eşyalarının bulunduğu yetişkin yatak odaları, bebeklerin ve çocukların sağlığı açısından güvenlik önlemi alınması gereken yerlerdir.

Bebeğiniz sizinle uyumalı mı?

24

Bir bebeğin, bir yetişkinin üzerine dönmesi halinde boğulma riski vardır. Ebeveynler bebeklerle beraber uyumamalı. Uyuma vakti geldiğinde kendi beşiklerine yerleştirilmeli. Ebeveyn aşırı yorgun olduğunda bebek yatağa getirilmemeli. Bebeğimizle yatmaya karar verirsek alkol almayalım. Reçeteli uyku hapları ya da uykuya neden olan diğer ilaçları da kullanmayalım.

GECE LAMBASI

Gece lambası ve kabloları çocuk için tehlikelidir. Gece lambaları, çocuğumuzun uzanabileceği yerde durmamalı.

BAZA

Yatak odasında yatak altındaki bazalar çocuk için tehlikelidir. Bazayı açık tutmanızı sağlayan emniyet kilitlerine fazla güvenmeyelim. Bazanın kapağı havada iken çocuğumuzu odada bırakıp başka bir odaya gitmeyelim.

1.5 ZEHİRLENMELE RİSKİNİ ÖNLEMELİK VE ZEHİRLENME DURUMUNDA MÜDAHALE

ZEHİRLENME

Bir çocuğun zehirlenmesini engellemede en önemli adım, zehirli maddeleri güvenli bir yerde saklamaktır. Temizleyicileri, böcek ilaçlarını, herbisitleri ve yakıtları çocuğunuzun ulaşamayacağı yerlerde bulunduralım. Mümkünse, kullanılmadığı zamanlarda bu malzemeleri her zaman kilitli kalan bir dış mekâna koyalım. Tehlikeli maddeleri depolamak için en iyi yer bir garaj ya da kulübedir.

İLAÇLAR

Çocuğunuz doğal olarak ilaçları merak edecek, ilaçların eşsiz ve hoş tatları olduğunu hayal edecektir. Kapsül ve tabletlerin parlak renkleri cazip olabilir. Bu ilaçların bazen şekerlere benzemesi tehlikeli durumlara neden olabilir. İlaç şişeleri üzerindeki çocuklara dayanıklı kapaklar bu tür olayları önlemeye yardımcı olur, ancak bu yöntem her zaman etkili değildir. Tüm ilaçları kilitli bir dolapta saklayalım.

Bazı ebeveynler çocuklarına ilaç vermeye çalışırken çeşitli numaralara başvururlar. Bu tür hileler çocuğunuza yanlış izlenim verebilir. Eğer ilacın şeker olduğuna inanırsa, çocuğumuz ilacı gereğinden fazla yiyebilir. İlaç verirken çocuğumuzu şeker olduğunu söyleyerek kandırmayalım. Hiçbir koşulda çocuğumuza yanıltıcı bilgi vermeyelim.

Çocuklar ebeveynlerini kendilerine model alırlar. Çocuğumuzun önünde ilaç içtiğimizde, çocuklarımız bizi taklit etmeye çalışabilir. İlaçları çocuklarımız görmeden içelim.

ALKOL – TÜTÜN

Bir misafir ağırlama ya da parti sonrası içki artıklarını ortada bırakmayalım.

Tütünü de unutmamak gerekir. Kullandığımız birkaç sigara izmariti, yutulması halinde çocuğumuza zarar verecek kadar nikotin içerir. Aynı şey puro, çiğneme tütünü ve enfiye için de geçerlidir. Çocuğumuzun erişebileceği yerlerde alkol veya tütün bırakmayalım.

UYUŞTURUCU MADDELER

Uyuşturucu kullanmak yasa dışıdır ve Türk Ceza Yasası kapsamında cezalandırılır. Çocukların bulunduğu evlerde uyuşturucu bulundurulması yasa dışı olmasının yanı sıra çocukların erişim alanında olduğunda çocuklar tarafından yutulma ve zehirlenme riski taşır. Evde uyuşturucu bulunması ve kullanılması yasalara ve çocuk haklarına aykırıdır.

26

ZEHİRLİ BİTKİLER

Ne yazık ki, evimizdeki bitkilerin bazıları ailemiz için tehdit oluşturabilir. Bu bitkilerden çocuklarımızı, evcil hayvanlarımızı uzak tutalım. Ev ve bahçemizde bulunan zehirli bitkilerden bazıları şöyle:

1) ÇUHA ÇİÇEĞİ

Çiçekleri üzerindeki tüyleri zehir salgılıyor. Dokunulduğunda deride kaşıntı ve kızarıklığa neden oluyor.

2) DUVAR SARMAŞIĞI

Yaprak dökmemesi nedeniyle tercih edilen bu bitkinin yaprak ve meyvelerinde zehir bulunuyor. Yenildiği zaman ağrılı nefes almaya neden olan bitki, kişiyi komaya da sokabiliyor.

3) DÜĞÜN ÇİÇEĞİ

Bitki yenildiği takdirde, dil ve boğazda şişmeye, mide iltihabına hatta şiddetli seyreden ishal sonucu ölüme bile neden olabiliyor.

4) FİL KULAĞI

Bu bitki ağızda çiğnendiğinde ya da yenildiğinde, ağızda, boğazda yanmaya, dilde şişmeye, bulantı, kusma ve ishale neden oluyor.

5) HERDEM TAZE

Meyvelerinin zehirli olduğu biliniyor. Özellikle çocukların ilgisi- ni çeken bir görünüme sahip meyveleri yenildiğinde, bulantı, karın ağrısı, göz bebeklerinin büyümesi ve vücutta uyuşukluğa neden oluyor.

6) İNCİ ÇİÇEĞİ

Yenildiği takdirde bulantı, tükürük salgısında çoğalma, kusma, baş ağrısı, baş dönmesi, nabız atışlarında sıklaşma ve düzensizlik gibi zehirlenme belirtileri gösteriyor.

7) KIZ KALBI

Çok miktarda yenilmesi halinde, bulantı, kusma ve ishale neden oluyor.

8) LALE

Zehirli soğanı ile temas edildiğinde deri iltihabına ve deride yanmaya, yenildiğinde ise hafif sindirim sistemi bozukluğuna neden oluyor.

9) NERGİS

Güzel bir kokuya sahip bitkinin zehirli soğanı yenildiğinde bulantı, kusma, vücutta titreme ve kasılmalara yol açıyor.

10) ZAKKUM

Yapraklarında bulunan zehirli süt özellikle çocuklar için tehlikeli.

11) ZAMBAK

Zehirli soğanı yenildiği takdirde kusma, kalp atışlarında düzensizlik ve solunum felci gibi rahatsızlıklara yol açabiliyor.

12) DİFENBAHYA

Evlerde çok tercih edilen bir bitki olan difenbahya bitkisi, elle ovulması ve koklanması bile çocuklara zarar verebiliyor.¹

28

MERDİVENLER

Bebeğimiz emeklemeye başladığında merdivenlerimize güvenlik kapıları taktıralım. Merdivenin iki girişini de güvenlik kapılarıyla kapatalım.

Bir çocuk bir kapıyı nasıl açacağını veya üzerine tırmanabileceğini öğrendiğinde, artık bir güvenlik aracı olarak kullanılması mümkün değildir, güvenliği sağlama niteliğini kaybetmiştir.

Kaymayı önlemek için basamaklara kaymayan şeritler takalım. Üzerinde paspas olan ve şerit olmayan basamaklardan kaçınalım.

KAPILAR

Çocukların parmakları kapılara sıkışabilir ve bu nedenle ömür boyu sürecek problemlerle baş başa kalabilirler.

¹ URL-2 :İstanbul İtfaiyesi, ..., http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/11413117112015__7587701678.pdf, Erişim Tarihi: 28.01.2022

Çocuğumuzun kapıların menteşe tarafına parmaklarını sıkıştır-maması için körüklü parmak koruyucusu kullanalım. Ya da çocu-ğumuza yaşanabilecek kazayı ve önlemini anlatalım.

DEPO – KİLER

Evimizde tarım aletleri, inşaat, oto tamir malzemeleri gibi ekip-manlarımızı koyduğumuz bir depo varsa kapısını kilitleyelim.

Gübreler, tarım ilaçları mutlaka ev dışında bir yerde depolan-malı. Gıda maddelerimizi depoladığımız kiler de kilitli olmalı.

1.6 EV İÇİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER ELEKTRİK

Günümüzde evlerde bir çok elektrikli cihaz var. Kendimizi ve çocuğumuzu korumak için evde elektrikle ilgili bazı önlemler al-mamız gerekiyor.

Prizler, etrafı keşfeden çocuklar için tehlikelidir. Evde elektrik kazalarının birçoğu elektrik prizlerinden kaynaklanıyor. Elektrik çarpmasına neden olan iki temel sebep vardır. Birincisi, bir duvar prizine elektrik fişi, saç tokası, anahtar, bıçak, mektup açacağı, ataç vb. bir şeyler sokmak.. İkincisi ise, yıpranmış elektrik kablolarıyla oynamaktır.

Priz kapakları elektrik çarpmalarını önlemek için en iyi yoldur. Güvenlik kapaklarını evimizdeki tüm elektrik prizlerine yerleştire-lim. En iyi elektrik prizleri, duvara monte edilebilen ve kilitlenebilen kapaklara sahip olmalıdır.

Elektrik kazalarına karşı en etkili yol, bir topraklama aracı olan devre kesicisi kullanmaktır. Bir devre kesici, elektrik arızası duru-munda elektrik gücünü kesmek için tasarlanmıştır.

Elektrik çarpmalarında yapılması gereken ilk şey, mümkünse hemen elektrik kaynağını kapatmaktır. Eğer kaynağı kapatmak

mümkün değilse, elektrik geçirmeyen tahtadan yapılmış bir araç ile elektrik kaynağını çocuğumuzdan ve kendimizden uzaklaştıralım.

Elektriğin ne işe yaradığını, tehlikelerini ve kullanırken dikkat edilmesi gerekenleri çocuğumuza anlatalım.

ÜTÜ

Ütü yaparken ya da ütü yapmaya ara verdiğimizde çocuğumuzu ütü yapılan odadan uzak tutalım. Biz odada yokken ya da meşgulken, çocuğumuz sıcak ütüyü kablosundan çekerek üzerine düşürebilir.

Kıyafetlerimizin daha iyi görünmesine yarayan, kırışıklıkları gideren ütünün çok sıcak olduğunu, vücudumuza değdiğinde yanıklara neden olabileceğini çocuğumuza anlatalım.

30

SİLAHLAR

Ateşli silahlar, çocuk ölüm nedenleri arasındadır. Tabancalar, diğer silahlardan tehlikelidir, çünkü çocukların onları ateşleyebilme olasılığı daha yüksektir. Çocukların, evde duran bir tabancayla oynaması olasıdır. Tabancayı bir dolabın üst rafına veya çekmeceye yerleştirmek, kazaları önlemez. Çocuklar merak ettikleri şeylere ulaşmanın bir yolunu bulurlar ve çoğu çocuk silahları merak eder.

Evimizde ateşli silahlar bulundurmamalım. Eğer bulundurmamız zorunluysa; evimize getirmeden önce silahı her zaman boşaltalım ve çocuğumuzun erişemeyeceği bir kasaya kilitleyelim. Mermileri silahtan ayrı bir yere kilitleyelim. Bu, çocuğumuzun dolu bir silahı ele geçirmesini zorlaştırır.

Çocuğumuzun oynadığı diğer evlerde bir silah olup olmadığıyla ilgili bilgi alalım.

İKİNCİ BÖLÜM

NESNEYE ÖZGÜ TEHLİKELER

2.1 BOĞULMA RİSKİNİ ÖNLEMELER VE MÜDAHALE ETMEK

Boğulmalar, taneli gıda ve besin maddeleri ile yabancı cisim yutulmasından dolayı meydana gelen boğulmalar, yanlış yatış, duruş sebebi ile havasız kalarak boğulmalar olarak sıralanabilir. Alacağımız önlemlerle çocuğumuzu boğulma tehlikesine karşı koruyabiliriz.

31

EMZİKLER

Emzikler ve biberonlar ısırıldığı zaman küçük parçalara ayrılabilir. Bu yüzden bir bebeğin boğulmasına sebebiyet verebilir. Bazı emzikler kötü üretilmiştir ve tehlikeli olma olasılıkları daha yüksektir. Her kullanımdan önce bu ürünleri aşınma ve yıpranma açısından kontrol edelim.

Tek parça tasarımlı emzikleri satın alalım. Ağız korumalığının bebeğimizin ağızından daha geniş olduğundan emin olalım. Emziğin kazayla ağıza girmesi durumunda, ağız korumalığında nefes almaya olanak sağlayacak delikler olduğundan emin olalım. Kırılma belirtileri göstermeye başlarsa, bebeğimizin emziğini derhal atalım. Bir ip veya kolyeyle boyuna asılan emzikleri kullanmayalım. Bu emzikler ilk başta kullanışlı görünse de boyuna dolanarak tehlike yaratabilir.

BALONLAR VE PLASTİK TORBALAR

Balonlar, küçük çocuklarda diğer küçük nesnelere daha fazla boğulma vakasına yol açar. Küçük şeyleri ağızına koyma eğilimi olan çocuklar, bir balon ya da balon parçasını çiğnedikleri zaman boğulma riski altındadır.

Balonla oynayan çocuğumuzu denetleyelim ve balonları ısırmalarına veya çiğnemelerine izin vermeyelim.

Plastik torbalar bir çocuğun ağızına sığabilecek bir şekilde küçülebilir. Çocuğumuz market ve çöp poşetlerini başına geçirip havasız kalabilir.

Poşetleri çocuğumuzdan uzak bir yerde depolayalım.

GIDA TEHLİKELERİ

Bebekler iyi çiğneyemez ve bu nedenle bazı gıdaları yerken boğulma riski altındadır. Sadece bebek mamaları kullanalım ve aşağıdaki yiyecekleri bebeğimize katı halde vermeyelim. Aşağıdaki yiyecekleri bebeğimize vermeden önce çiğneyebilecekleri yaş düzeyinde olduklarından emin olalım.

- Elma
- Fasulye
- Bisküvi
- Havuç
- Sakız
- Kurabiye
- Peynir
- Tahıl (mısır gevreği)
- Üzüm
- Sosis

- Makarna
- Fındık
- Fıstık
- Badem
- Ceviz
- Sebze (ve sebze parçaları)
- Fıstık ezmesi
- Mısır (patlamış mısır da dahil)
- Patates cipsi
- Sert şekerlemeler
- Kuru üzüm
- Taze üzüm
- Erik
- Çekirdekler
- Et

33

Bu yiyeceklerden herhangi biri çocuğumuzun soluk borusuna kolaylıkla yerleşerek ciddi sıkıntılara neden olabilir. Çocuğumuzun daha kolay yutması için tüm yiyecekleri parçalayalım.

Sakız çiğneme, çocukların boğulmasına yol açan bir başka et-kendir. Altı yaşından küçük çocuğumuza sakız vermeyelim.

Çocuğumuzun boğulmaya başlaması durumunda ne yapılacağıını bilmek için bir ilk yardım kursuna kayıt olalım.

KÜÇÜK MALZEME VE EŞYALAR

Çocuğumuzun ağızına alabileceği büyüklükteki küçük malzeme ve eşyaları güvenli bir yere koyduğumuzdan emin olalım.

- Balonlar
- Düğme piller
- Kalem piller

- Düğmeler
- Madeni paralar
- Takılar
- Bilyeler
- Misketler
- Mıknatıslar
- Çiviler
- Ataçlar
- Poşetler
- Lastikler
- İğneler
- Çengelli iğneler
- Vidalar
- Kürdanlar
- Kalem kapakları
- Plastik bantlar
- Nazar boncuğu
- Lastik bantlar
- Lastik eldivenler
- Plastik torbalar
- Tokalar
- Anahtarlar
- Emniyet pimleri
- Çamaşır mandalları

KIYAFETLER

Çocuğumuzun giysilerindeki ipler tehlikeli olabilir. Bir elbise ipi dönen bir mekanizmaya takılırsa çocuğumuzun boynuna sıkıca dolanabilir.

Kaydıraklar, sandalyeler, kanepeler ve yatak çerçeveleri bu tür yaralanmaların yaşandığı yerler olarak bilinmektedir.

Bu soruna bir çözüm olarak ipler giysilerin kumaşına dikilebilir. Çıtçıtli düğmeler kullanmak çok daha pratik olur. En iyisi ipli elbiseleri satın almamaktır.

MAMA ÖNLÜKLERİ, ALIŞTIRMA KÜLOTLARI...

Türkiye’de izin verilen limitlerin üzerinde ftalat (tehlikeli kimyasallar) tespit edilen mama önlükleri, alıştıırma külotları, banyo malzemeleri, yatak çarşafaları, alt değiştirme minderleri, ayakkabı gibi kanserojen ürünleri almayalım. Bu ürünler, kamuya ait internet sitelerinde, zaman zaman gazete ve televizyonlarda yasa gereği ilan ediliyor.²

PULLU, BONCUKLU KIYAFETLER TEHLİKELİDİR

Üzerinde pul, boncuk türü küçük nesnelere bulunan elbiseleri almaktan kaçınalım.

35

2.2 OYUNCAK GÜVENLİĞİ

0-3 yaş aralığındaki çocuklar herşeyi ağızına götürerek, tadararak da ısırarak keşfeder. Oyuncaklar çocuğumuzun ağızına sığmayacak büyüklükte olmalıdır.

Kanserojen, ağır metal ve kimyasal madde içeren oyuncakları satın almayalım. Oyuncakların içerdęi malzemeleri araştırıp oyuncakları güvenilir yerlerden alalım.

---

2 (URL-1 : GÜBİS, Gübis hakkında, <http://www.guvensizurun.gov.tr/Bildirim/Detay?rid=10183>, Erişim Tarihi: 28.01.2022)

MAYTAP VE ÇATAPAT

Çocuğumuzun maytap, çatapat, kızkaçiran, mantar, havai fişek gibi tehlikeli ve denetimsiz oyuncaklarla oynamasına izin vermemelirim. Bu tür oyuncakların neden tehlikeli olduğunu çocuğumuza anlatalım.

KİMYASAL OYUN HAMURLARI

Yapılan denetimlerde, oyun hamurlarının birçoğunda kimyasal katkı ortaya çıkıyor. Katkı içermeyen doğal ürünlerden üretilmiş oyun hamurlarını tercih edelim.

KIRILAN OYUNCAKLAR

Çıngıraklar ve dişlikler gibi oyuncaklar, küçük parçalarının kırılması ve ağza alınması durumunda boğulmaya neden olabilir. Bir oyuncak kırılırsa veya küçük parçalara ayrılırsa onun sağlam bir şekilde tamir edilmesini sağlayalım. Çocuğumuz altı yaşına erişene kadar, ona hor kullanıma dayanabilecek kırılmaz oyuncaklar alalım.

EVÇİL HAYVANLAR

Bir bebeğimizi veya yürümeye başlayan çocuğumuzu köpek, kedi ya da ailenin evcil hayvanıyla yalnız bırakmamalıyım. Evcil hayvanımızın mama kabını çocuğumuzun ulaşamayacağı yerde tutalım.

Papağan vb kafes hayvanları besliyorsak, çocuğumuz kafesin içine parmağını sokmamalı. Gagaları çok güçlü olan bu hayvanlar çocuğumuzun parmağına ciddi zarar verebilir.

Çocuğumuz evcil hayvanımız tarafından ısırılırsa, acil servise başvurmalıyım.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YANGIN VE DEPREM

3.1 EV YANGINLARI

Saat 22:00 ile 06:00 arasında aileler uyurken çıkan yangınlar en fazla zararı verir. Yangın beş dakikadan kısa sürede evin tümünü kaplayabilir. Konut yangınları, çocuklarda yanık kaynaklı ölümlerin bir numaralı nedenidir. Okul öncesi yaştaki küçük çocuklar ev yangınlarında büyük çocuklara göre daha büyük risk altındadır. Çünkü çocuklar ne yapacağını bilemeyebilir, kaçmak yerine paniğe kapılıp dolaplara ya da yatak altlarına saklanabilir.

37

YANGINLARIN GENEL NEDENLERİ

- Hatalı kablolama
- Mutfak yangınları
- Şömineler
- Yanan sigaralar, çakmaklar, kibritler
- Ateşle oynayan çocuklar
- Tüpgazla çalışan sobalar
- Elektrik sobaları
- Kalitesiz elektrik sobasının fazla ısınması ile kablonun tutuşması
- Elektrik arızası durumunda atmayan eski model sigortalar

- Sobadan sıçrayan kıvılcım
- Yanan mumun devrilmesi

ÇAKMAKLAR – KİBRİTLER

Ev yangınlarına kaynaklık eden en önemli nedenlerden birisi, çocukların çakmaklarla oynamasıdır. Bu yüzden yangınlarda zarar görenlerin önemli bölümü çocuklardır.

ABD’de, çocuklara dirençli sigara çakmağı üretimi için zorunlu bir standart Temmuz 1994’te yürürlüğe girdi. Çakmaklar beş yaşından küçük çocuklar tarafından çalıştırılmayı önlemek üzere tasarlandı. Türkiye’de de bu uygulama ve sınırlamaların yasalaşması önemlidir.

Şömine yakıcılar da meraklı çocuklar için tehlikeli olabilir. Tüm çakmakları ve kibritleri, çocuğumuzdan uzak tutalım. Neden tehlikeli olduklarını çocuğumuza anlatalım.

38

DUMAN DEDEKTÖRLERİ

Duman dedektörleri kullanımı standart bir ev güvenlik önlemi haline gelmelidir. Evimizin her katına (bodrum dahil) ve her yatak odasına bir duman dedektörü yerleştirelim. Duman alarmı tavana yerleştirilmelidir. Her ay, evimizdeki tüm dedektörleri kontrol ederek düzgün çalıştığından emin olalım. Duman alarmlarında 10 yıllık lityum piller kullanılabilir. Kısa ömürlü piller kullanıyorsak sık sık değiştirelim.

AİLE KAÇIŞ PLANI

Her ailenin alternatif rotalarla bir yangından kaçış planı olmasıdır. Yangın tatbikatları yılda en az iki kez yapılmalıdır. İyi prova edilmiş bir kaçış planı ailemizdeki herkes için hayat kurtarıcı olacaktır. Her yaşta çocuklar evde yangın tatbikatlarına katılabilirler.

Çocuğumuzu tatbikatlara her zaman dahil edelim. Evimizden iki kaçış yolu planlayalım. Birincil çıkış olarak giriş kapısını kullanalım. Evimizin dışında belirli bir yer belirleyelim. Evden kaçtığımızda bir buluşma yeri olmalı. Bunu şimdiden belirleyelim.

3.2 DEPREMLER

Özelikle çocuklar, deprem anında aşırı heyecanlı ve korku dolu olacakları için bilinçli davranmakta güçlük çekerler.

Çocuğumuzun, deprem sırasında zarar görmesini engellemek için, yapılacak en önemli uygulamalar, çocuk odasının ve çevresinin düzenlenmesine bağlıdır. Kırılma, devrilme ya da eşya düşmesi gibi risklerden korunmak amacıyla; beşik ya da bebek yataklarımız, pencerelerden, sabitlenmemiş yüksek dolap ve raflardan uzağa yerleştirilmelidir. Kitap, bardak vb. malzemelerin düşmesi, bebeğimiz için yaşamsal tehdit oluşturabilir. Bu nedenle tüm kapaklı dolaplarda kilitli kulp ya da açık kitap raflarının önünde gergi ipi kullanalım.

Ailemize 72 saat yetecek Acil Durum Seti'ne bebeğimizin ihtiyaç duyacağı mama, bebek bezi, biberon, yedek giyecek, kullandığı ilaçlar, protezler gibi malzemeler eklenmelidir.

Çocuğumuza, evin her odasındaki en emniyetli yerleri gösterelim. Ayrıca evin tüm acil çıkışlarının bilinmesi deprem sonrası tahliye için önemlidir.

Çocuğumuza farklı mekanlarda yaşanabilecek depremlerde ne şekilde davranması gerektiğini öğretelim. (Farklı binalar, açık alan, deniz kenarı vb.)

Çocuğumuz anaokuluna gidiyor ise okulunda depreme yönelik eğitim yapıldığından emin olalım.

Depremlerin nasıl gerçekleştiği, bizleri nasıl etkileyebileceği gibi konuları, çocuğumuza anlayabileceği bir dilde anlatmamız

gerekir. Ayrıca ocuğumuz, aile içerisinde depreme yönelik tartişma ve planlama çalışmalarına dahil edilmelidir. Çocuğumuzun yapılacak uygulamaları unutmaması ve tehlikeye karşı refleks oluşturabilmesi için tatbikatların yaklaşık altı ayda bir tekrar edilmesi gerekmektedir.

ACİL DURUM KARTLARI

Üzerinde ocuğumuzun adı, soyadı, adresi, acil bir durum için iletişim bilgileri ve eğer varsa sağlık problemleri yazılı Acil Durum Kartları hazırlayalım. Bu kartlar çocuğumuzun üzerinde bulunmalı ve gerektiğe güncellenmelidir.

ÇOCUĞUN BAKIMI İÇİN YARDIM ALMAK

Çocuğumuzun bakımı konusunda çevremizdeki diğer yetişkinlerden yardım almak, okuyarak ve araştırarak güvenilir bilgilere erişmek bizi güçlendirecektir. Çocuğumuzun bakımı konusunda bir bakıcı görevlendirmemiz de gerekebilir. Bu konuda bir yardımcıyı işe alırken çocuk bakımı konusundaki önceki bilgi ve deneyimlerini araştırmak faydalı olacaktır.

Tavsiye edilen, referansları bulunan ve güven veren bir yardımcıyla çalışmak bizi de yardımcımızı da daha rahat hissettirecektir. Acil bir durumda ulaşılabilecek arkadaşları veya akrabalarının iletişim bilgilerini kaydedelim. Önceki işverenlerinden referans isteyelim.

Seçimimizi yaptıktan sonra, karşılıklı olarak beklentilerimizin iyice anlaşılmasını sağlayacak bir toplantı yapalım. Bakıcımızın çocuk güvenliği hakkında bildiklerini öğrenelim, onunla birlikte evi gezelim ve ev güvenlik kurallarını birlikte gözden geçirelim.

- Yangın merdivenleri ve söndürücülerin nasıl kullanılacağını öğretelim.
- Telefona ya da kapıya bakarken çocuğumuzu yalnız bırakmamasını söyleyelim.
- Biz evde değilken, bakıcımızın eşi dahi olsa eve misafir almamasını isteyelim, dikkat dağıtan bir unsur olup, çocuğumuzun gözetimsiz kalmasına neden olabilir.

- Çocuğumuzu evde yalnız bırakıp markete veya başka bir yere gitmemesi gerektiğini vurgulayalım.

- Çocuğumuzun hangi yiyecek ve içecekleri yiyip iebileceğini, kırmızı çizgileri belirleyerek anlatalım.

Yardımcımıza düzenli eğitim materyali sağlayalım ve birlikte inceleyelim. ocuk bakımıyla ilgili eğitimlere katılımını teşvik edelim.

Acil durumlar için yardımcıımıza telefon numaraları ve bir adres listesi bırakalım. Listede acil numaralar, ulaşılabilecek telefon numaraları, adresler, cep telefonu, iř telefonu numaramız ve güvenilir komşularımızın numarası olmalı. Acil durumlarda yardımcıımızın panik halinde unutma ihtimaline karşı kendi ev telefonu ve adresimizi de yazmayı unutmayalım.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EVİN DIŞINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

5.1 APARTMAN, SİTE VE BAHÇELER

Dış dünya, çocuğumuz için zaman zaman tehlikeli bir yer olabilir. Çocuğumuzun dış dünyadaki riskleri anlamak ve bunlardan kaçınmak için bilgilendirilmeye ve güçlenmeye ihtiyacı vardır.

Çocuğumuzun ev dışında karşılaşılabileceği riskleri önlemek için yapabileceğimiz bir çok şey vardır.

MERDİVEN KORKULUKLARI

Çok katlı binalarda yaşıyorsak çocuğumuz ev dışına çıktığında karşılaşılabileceği ilk tehlikelerden biri apartman içindeki merdiven korkuluklarıdır. Bu korkulukların dikey çubukları, arasından çocuklarımızın düşebileceği genişlikte olabiliyor.

Oysa çocuğumuzun bu parmaklıklar arasından geçmemesi için dikmelerin arasındaki genişlik çocuğumuzun başının ya da vücudunun sığmayacağı kadar olmalı. Ancak müteahhitler ve yerel yönetimler çoğu kez bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadıklarından önlemler yetersiz kalmaktadır.

ASANSÖRLER

Çocuğumuza kabini görmeden asansöre binmemesi gerektiğini anlatalım.

Yetişkinleri dikkate alarak yapılmış ve yükseğe konan sensörler çocukları farketmediği için kapılar aniden kapanabilir. Bu yüzden çocuklarımıza asansör kapısında beklememesi gerektiğini ya kabin içine geçmesini ya da kabin dışında durması gerektiğini öğretilim. Yine sensör hatasından dolayı çocuk arabasıyla asansöre girerken birdenbire kapı kapanıp asansör harekete geçebilir.

Kabin içinde koruma kapısı olmayan asansörlere dikkat edelim. Çocuğumuz elini uzatarak sıkıştırabilir.

Çocuğumuzun saçının ve elbisesinin asansöre sıkışmamasına özen gösterelim.

YÜZME HAVUZLARI

44

Havuzun etrafındaki çit, boğulma tehlikesini önlemede oldukça kritiktir. Çitsiz havuzlar tehlikelidir çünkü denetlenmeyen çocukların bu havuzlara erişimi çok kolaydır. Havuzu en az dört metre yükseklikte bir çitle çevreleyelim.

Kendiliğinden kapanan ve kilitlenen bir kapı taktıralım. Mandalı yerden en az 140 santimetre yüksekte olmalı ve havuza bakmalı. Bu, yürümeye başlayan çocuğumuzun kilide ulaşmasını önleyecektir.

Havuzu çitle çevirmek istemiyorsak, evimizle havuz arasına çit kuralım ya da havuza bakan kapı ve pencerelerimizi kapalı turalım.

Havuz kullanılmadığında, çocuğumuzun ilgisini çeken tüm oyuncakları ve diğer yüzdürme araçlarını (can simitleri, köpükler) ortadan kaldıralım.

Havuz alanını geceleri iyi aydınlatalım.

Gerekli kurtarma gereçlerini her zaman havuzun yakınında turalım.

Havuzla atlamak sadece havuzun derin tarafından yapılmalıdır.

Can simitleri yakın denetimin yerini tutamaz. Çocuğumuzun bir can yeleği, can simidi ya da kolluk taktığı için denetimsiz bir şekilde yüzebileceğini zannetmeyelim. Çocuğumuzun su içindeyken her zaman kol mesafesinde olduğundan emin olalım.

Çocuğumuz yaşça büyük ve yüzmeyi öğrenmiş olsa bile yüzerken onu gözetimsiz bırakmayalım.

Çocuğumuza; havuzda herhangi bir şakalaşma, boğuşma (itme veya güreşme) hareketlerini yapmaması gerektiğini, geceleri ve fırtına sırasında yüzülmemesi gerektiğini anlatalım.

Bir yetişkin havuzunun çitinin içine asla bebek havuzu yerleştirmeyelim. Bebek havuzunda oynayan bir çocuk, gözetimin olmadığı bir sırada büyük havuzla doğru gidebilir. Bebek, havuzunu kullandıktan sonra en kısa süre içerisinde boşaltalım.

Kapalı sezonda havuzumuzun üzerini kapatalım. Kapalı havuzun üzerinde suyun birikmesine izin vermeyelim. Bir bebek için kapakta toplanan su bile boğulmaya yeter.

Bir kursa giderek kurtarma teknikleri hakkında güncel bilgiler edinelim.

BAHÇEDE ELEKTRİK TEHLİKESİ

Bahçedeki aydınlatma sistemleri çocuğumuz için tehlike kaynağıdır. Aydınlatma direklerinin elektrik kabloları, sigortaları, çoğu yerde bir bebeğin bile uzanabileceği yüksekliktedir ve genellikle açıktadır.

Bu kabloların yerden direklere girdiği bölümlerin kapakları güvenli şekilde kapatılmalıdır. Bu yüzden site içindeki bahçede dolaşırken çocuğumuzun aydınlatma sistemlerine yaklaşmasına izin vermeyelim. Bir kabloya dokunması istenmeyen sonuçlar doğu-

rabilir. Ayrıca direklerde elektrik kaçağı olması yüksek bir ihtimal. Yılbaşı gibi özel günlerde yapılan süslemeler nedeniyle bu tehlikeler daha da artıyor. Kamelya gibi ortak alanlara ya da bu alanlardaki ağaçların gövdesine, uzatma kabloları ile üçlü prizler monte edilmiştir. Çocuğumuz bu prize metal bir cisim sokabilir. Çocuğumuza bu tehlikeleri anlatarak dikkatli olmasını sağlayalım.

KANALİZASYON, KUYULAR, SU DEPOLARI

Site içindeki ya da evimizin çevresindeki kanalizasyon kapaklarına dikkat edelim.

Kuyuların kapaklarını açık bırakmayalım.

Çocuğumuz, oyun oynarken ya da kaza sonucu bu kuyulara düşebilir. Çocuğumuzun oynadığı alanları sık sık kontrol ederek kanalizasyon kapaklarının kapalı olduğundan emin olalım.

46

Bazen yaşadığımız apartmanın bahçesinde sondaj amacıyla derin kuyular açılır. Derinliği 70 metreyi bulan bu kuyuların etrafında çevre güvenlik önlemleri alınması elzemdir çünkü küçük çocuklar ve evcil hayvanlar bu kuyulara düşebilir.

Binamızın ya da çevredeki binaların bahçelerinde, garajlarında ya da çatılarında yüksek tonajlı su tankları bulunuyorsa, çevre güvenliği alınmasına, kapakların kilitli tutulmasına özen gösterelim, bu konuda yetkililerle görüşelim.

DAİMA KASK KULLANIMI

Çocuğumuz bisiklet, scooter, kaykay kullanırken daima bir kask kullanmasını sağlayalım. Kaskın erken yaşlarda tutarlı kullanımı yetişkinlikte de bunun bir alışkanlık haline gelmesini sağlayacaktır.

KAPI ÖNÜ, SOKAK, GARAJ

Çarpık şehirleşme nedeniyle artık evlerin, apartmanların avlusu, bahçesi olmadığından, çocuklar doğrudan sokağa, caddeye açılan kapı önlerinde, kaldırımlarda oyun oynamak zorunda kalıyor. Bu da birçok tehlikeyi beraberinde getiriyor. Eğer güvenli bir sitede yaşamıyorsak aşağıdaki kurallara dikkat edelim:

Kazaların birçoğu geri manevra yapan çöp arabası, servis, beton mikseri gibi araçlar yüzünden meydana geliyor. Büyük araçların sürücüleri, kör noktadaki çocuğumuzu göremez.

Çocuğumuza sokağa parketmiş kamyonların altında saklambaç oynaması gerektiğini anlatalım.

Çocuğumuza yola kaçan topun peşinden yola bakmadan aniden koşmaması gerektiğini nedenleriyle birlikte anlatalım.

Bisiklet sürme alanı yoksa; çocuğumuz araç trafiğine açık sokakta bisiklet sürmemeli.

Ölümlü kazaların birçoğu garajda ya da evin sokağında meydana geliyor. Arabamızı çalıştırmadan önce önünü, arkasını ve altını kontrol edelim. Çocuğumuz bizi uğurlamaya gelmişse, araçtan uzakta olduğunu ya da an- nesinin/babasının elini tuttuğunu görmeden hareket etmeyelim.

EĞİTİM KURUMLARINDA ÇOCUK GÜVENLİĞİ

HANGİ KREŞ DAHA GÜVENLİ?

48

Okul öncesi eğitimin faydaları ve gerekliliği uzmanlar tarafından vurgulanmaktadır. Türkiye’de okul öncesi eğitimin ücretsiz olması konusunda politikalar geliştirilmektedir. Diğer yandan çocukların kreşe başladıklarında bir alışma süreci geçirmeleri doğaldır, bu süreç her çocuğun mizacı ve ihtiyacına göre farklılık gösterecektir. Çocuğumuz kreşe gitmekten memnun olmadığını ifade ediyorsa nedenlerini anlamaya çalışalım, kendisiyle ve öğretmenleriyle konuşalım. Çocuğumuza okula gitmenin keyfini ve önemini anlatalım, kendi deneyimlerimizi anlatalım, ona bu konuda hazırlanmış kitapları okuyalım.

Çocuğumuzu kreşteki bakım görevlilerine emanet etmeden önce o merkezde çocuk güvenliği kurallarının gözetilip gözetilmediği hakkında kapsamlı bir araştırma yapalım.

Öncelikle devlet kurumlarını ziyaret ederek kreşin ruhsatının olup olmadığını ve daha önce soruşturma açılıp açılmadığını öğrenebiliriz.

Kreşlerde (anaokulunda) çalışan personelin çocuk güvenliği konusunda tecrübe sahibi olduklarından, ilk yardım eğitim sertifikası bulunduğundan emin olabiliriz.

Çocuğumuzu sağlıklı malzemelerin kullanıldığı, çevre dostu okullar ve kreşlere yollayalım.

Kitabımızın;

“Birinci Bölüm: Evde Dikkat Edilmesi Gerekenler

İkinci Bölüm: Nesneye Özgü Tehlikeler

Üçüncü Bölüm: Yangın Ve Deprem” başlıkları altındaki önlemlere kreşte de uyulup uyulmadığını kontrol edelim.

DIŞ KAPIDA ELEKTRİK KAÇAĞI

Okulların büyük kapıları elektrik motoru ile çalışır ve sık sık elektrik kaçağı oluşur. Kaliteli malzeme ve sigorta sistemleri kullanarak muhtemel kazaların önüne kolayca geçilebilir.

KİMLİK KONTROLÜ

Çocuğumuzu kreşten alırken her gün başka bir görevli bize teslim ediyorsa kimlik sormalıdır. Bizi tanımayan görevli eğer kimlik sormadan çocuğumuzu veriyorsa büyük sorun var demektir. Bu durumu kreş yetkililerine bildirelim.

49

PATLAYICI VE YANICI MADDE

Kreşin bulunduğu binada veya bitişiğinde çocuklar için tehlike yaratabilecek fırın, patlayıcı ve yanıcı madde satan veya depolayan işletme bulunmamalı.

MEYHANE, BAR...

Yönetmeliklere göre, kreş yakınında meyhane, kahvehane, kırathane, bar, elektronik oyun merkezleri ve benzeri umuma açık yerler, alkollü içki, sigara satılan yerler ile genel ahlâk kurallarına uygun olmayan mekânlar bulunmamalı.

KANSEROJEN ÜRÜNLER

Okul alışverişi sırasında aldığımız okul çantası, beslenme çantası, suluk, silgi, kalem ve her türlü okul malzemesinin tehlikeli kimyasallardan yapılmadığından emin olalım.

DOLAPLAR

Sınıflardaki ve koridorlardaki dolaplar dikey değil yatay olmalı. Tüm dolaplar duvara monte edilerek devrilme riskleri ortadan kaldırılmış olmalı.

SIRA, MASA, SANDALYE

Çarpma ve düşmelere karşı sıra, masa ve sandalyelerin köşeleri sivri olmamalı. Sivriyse yaralanmayı önleyici aparatlar takılmış olmalı.

50

SINIF KAPISI

Ana sınıflarında ve birinci sınıflarda kapı kolları çocukların göz hizasındadır. Kapıların aniden açılması, kapanması gibi durumlarda çocuklar gözünden yaralanmakta. Kapı kolları ya daha yükseğe ya da daha alçak bir yere konulmalı. Veya bu sınıfların kapılarının açılıp kapanmasına başka bir formül bulunmalı. Örneğin yana açılabilir.

TUVALET – LAVABO

Özellikle anasınıfı ve ilkokul birinci sınıflarda lavabolar düşme tehlikesi göz önüne alınarak demir destekli veya ayaklı yapılmalı. Çocuğumuzu anaokuluna ve ilkokul birinci sınıfa yazdırırken, lavaboları tek tek kontrol edelim. Lavabo, klozet ve pisuvarların çocuğumuzun boyuna göre olup olmadığına bakalım. Ayna kırıldığında parçaları dağılıp çocuğumuza zarar vermemeli. Aynalar da

camlar gibi filmli olmalı. Filmli cam kırıldığında dağılmaz. Bu ve benzeri önlemler hakkında yetkililerden bilgi alalım.

LABORATUVARLAR

Laboratuvarlardaki kazalar basit önlemlerle engellenebilir. Öğrencilere deney sırasında koruyucu gözlük, eldiven verilmesi bile birçok kazayı yaralanmadan atlatmalarını sağlayacaktır. Ayrıca birçok okuldaki laboratuvar, çocukların boyuna uygun olmayabiliyor. Bu konuda okul yetkililerinden çözüm önerileri isteyelim.

ÇARPIŞMA

Okulda çocukların sık sık yaşadığı kazalardan biri de çarpışmadır. Bu sorunun en büyük nedeni mimari. Travmaya ve ağır yaralanmalara neden olan çarpışmaları önlemenin yolu okul binalarının köşelerini daha oval yapmaktan geçiyor. Keskin köşelere sahip binalarda köşelere çeşitli bariyerler koyarak çocukların çarpışmaları önlenir.

BALKON, PENCERE, MERDİVEN

Çocuğumuz çok katlı bir okulda eğitim görüyorsa balkon, merdiven ve yangın merdiveni aralıklarını kontrol edin. Çocuklarımızın merdiven korkuluklarının üzerine çıkarak kaymaya çalışırken boşluğa düşmelerini engellemek için bu alanların file ya da ağlarla kapatılmış olduğundan emin olalım. Balkon ve pencerelerde de düşmelere karşı gerekli önlemlerin alınıp alınmadığına bakalım. Çocuğumuzla yaşanabilecek tehlikeler ve önlemleri hakkında sohbet edelim.

ELEKTRİK TEHLİKESİ

Özellikle ana sınıfı ve birinci sınıfların öğretim gördüğü sınıflarda prizlerin evimizdeki gibi çocuk güvenlik aparatlarıyla kapatılmış olduğundan, gevşek ve sarkan prizlerin tamir edildiğinden emin olalım. Koridorlarda ucu açıkta kablolar, okul bahçesindeki ve bahçe kenarındaki aydınlatma direklerinde elektrik kaçağı olabilir. Aydınlatma direklerinin zemine yakın kısımdaki kapakları açıksa kapatılması için yetkilileri uyaralım. Çocuğumuzla bu kapaklarla oynamaması ve kablolara dokunmaması gerektiğini öğretilim.

ÇUKUR, ŞANTIYE, İSKELE

Çocuklar okul bahçesinde açılan ve gerekli güvenlik önlemi alınmayan çukurlara düşebilir. Okulda bir inşaat çalışması varsa çocukların bu alana yaklaşmalarını önleyecek sıkı güvenlik tedbirleri alınmalı. Bu konuda okul yetkilileriyle görüşelim.

52

BAHÇE KORKULUKLARI

Okulların etrafını çevreleyen demir korkuluklar standart dışı olabiliyor. Öğrencilerin başı zaman zaman bu demir korkuluklara sıkışmakta ve güçlükle kurtarılmakta. Bu korkulukların dikey çubuklarının aralıkları çocuğumuzun başının ya da vücudunun sığmayacağı kadar olmalı.

KANTİN

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nun çocukların tüketmemesi gereken gıdalarla ilgili hazırladığı 'kırmızı' listeye, devlete ait ya da özel kimi ana okullarında uyulmadığı belirlendi. Oysa; gazlı içecekler, aromalı içecekler (soğuk çay), kolalı içecekler, kızartmalar, cipsler, tüm çikolata ürünleri, tüm şeker ve şekerleme ürünleri (jöle

şekerleme, sert şekerleme), gofret, kekler ve pastalar (yaş pastalar, ekler, kruvasan, donut, parfe, mozaik pasta, muffin, cupcake), hamurlu şerbetli tatlılar 'kırmızı' listeye alındı ve bu ürünlerin okul kantinlerinde satışı yasaklandı. Bu yasağın ihlal edildiği okullarda veliler yasal haklarını talep ederek çocuklarının sağlığını daha iyi koruyabilir.

Okul öncesi ve okul çağındaki çocuklara yönelik menülerde süt, ayran, gerçek limonata, haşlanmış yumurta, zeytin, söğüş salata, menemen, bitki çayı, bal, mevsim meyveleri gibi gıdalara yer verilmesi gerekiyor. Tatlı önerileri arasında ise kek, doğal limonata, doğal meyve suyu, muhallebi, cevizli kurabiye gibi gıdalar var. Ancak bazı anaokullarının menülerinde son derece ucuza satılan hazır meyve suları, kola, elma şekeri, kendine yer bulabiliyor. Bu durum, özel günlerde daha da raydan çıkabiliyor. Okul kantinlerini kontrol edelim ve bu ürünler satılıyorsa yetkilileri uyaralım.

53

OKUL ÖNÜNDE TRAFİK

Birçok okulun ana çıkış kapısının önünden yol geçiyor ve trafik yoğun oluyor. Çocuklar, okuldan çıkıp yolun karşısında annelerini ya da babalarını görünce aniden yola fırlayarak kazaya sebep olabilirler. Çocuğumuza bizi gördüğünde yola fırlamamasını öğretelim. Çünkü sürücülerin bazıları okul yolundaki hız limitlerini dikkate almayabiliyor.

YANGINLAR, DOĞAL AFETLER

Gerekli prosedürleri tamamlamadan açılan ve açıldıktan sonra da iyi denetlenmeyen yurtlar ölümlere davetiye çıkarıyor. Çocuğunuzu bir yurda verirken, yangın başta olmak üzere güvenlik önlemlerinin alınıp alınmadığını kontrol edin.

Çocuğumuzun kaldığı yurdun depreme dayanıklı olup olmadığını da araştıralım.

OKUL GEZİLERİ

Okul, yurt, Kur'an kursu gibi eğitim kurumlarının, yarıyıl veya yıl sonu gezileri, piknikleri bazen üzücü olaylarla sonuçlanabiliyor.

Yüzme bilmeyen çocuklar hatta öğretmenler, nehirde, gölde, denizde boğulabiliyor.

Gezi organizasyonunun çocuk haklarına uygun standartlarda olması

gerekiyor. Çözüm, çocukları geziye göndermemek değil, çocuk haklarına uygun bir şekilde planlanmış olması. Yoksa gezilere katılmak da çocukların hakkı.

İNTERNET

Çocuğumuzun internetin zararlı içeriğinden korunabilmesinde en etkili faktörlerden bir tanesi ailelerin bilgilendirilmesidir.

54

Aşağıda, çocuğumuzun internet güvenliğini sağlayabilmek için faydalanabileceğimiz temel öneri ve tavsiyelerimiz yer almaktadır:

- İnternet ortamında kişisel bilgilerini (isim, adres, okuduğu okul, fotoğraf gibi) paylaşmamaları yönünde çocuğumuzu tembihleyelim.
- İnternet üzerinden tanıştığı kişilerle izniniz ya da gözetimimiz olmadan buluşma yapmasının önüne geçelim.
- Çocuğumuzun kendisini rahatsız eden herhangi bir kişi ya da içerikle karşılaşması durumunda bizi mutlaka haberdar etmesini sağlayalım.
- Çocuğumuza internet şifresi oluşturması durumunda, tahmin edilmesi zor bir şifre bulması gerektiğini öğretelim.
- Ebeveyn kontrolünü bütün internet sağlayıcı cihazlarda uygulayalım.
- İnternet bilgisayarının evin ortak alanında durmasını sağlayalım. Çocuğumuz sadece bilgisayardan internete girmiyor. Ev-

deki yetişkinlerin telefonunu, tabletini de yaygın olarak kullanıyor. Bu cihazları da denetlemeyi ihmal etmeyelim.

- Zaman zaman internete çocuğumuzla birlikte girelim ve onun vakit geçirmeyi tercih ettiği siteler, oyunlar hakkında kendisiyle sohbet edelim.

- Çocuğumuzun internet yüzünden sosyal hayattan uzaklaştığını, derslerini ihmal etmeye başladığını tespit ettiysek ve bununla nasıl başa çıkacağı konusunda kendimizi yetersiz hissediyorsak okuldaki rehber öğretmenlerine ya da uzmanlara danışalım.

SERVİSTE UNUTULMA

Bazı çocuklar uyuyakaldıkları için serviste unutuluyor ve saatler sonra farkedildiğinde havasızlıktan, yüksek ıstıdan ya da soğuktan hayatını kaybedebiliyor. Şoför ya da hostes, tüm çocukların indiğinden emin olmak için koltukları tek tek dolaşmalı.

55

SERVİS KAZALARI

Servis şoförleri, çocukların tamamı araçtan inip uzaklaşmadan hareket etmemeli.

Çocuğumuzu emanet edeceğimiz okul minibüsünde mutlaka kapının güvenlik sensörüne sahip olması gerekiyor. Böylece kayar kapı kapanırken bir engelle karşılaşması durumunda otomatik olarak geri açılıyor.

Yeni nesil okul minibüslerinde 360 derece görüş sağlayan dış kameralar ve harici monitör bulunuyor. Sürücünün aracın dört bir tarafını görebilmesi öğrenciler açısından ekstra güvenlik sağlıyor.

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

Diğer yandan çocuğumuzun ihmal ve istismara uğrama riskine karşılık süreci yakından takip etmeyi, ona yanında olduğumuzu, onu desteklediğimizi hissetirmeyi ihmal etmeyelim.

Çocuğumuz eve geldiğinde üzerini değiştirirken vücudunu kontrol etmeyi unutmayalım. Morluklar ya da şiddet izi varsa nedenini mutlaka araştıralım.

Daha ayrıntılı bilgi için, kitabımızın son bölümünde yer alan 'Çocuk İstismarı' ile ilgili uyarıları okuyalım.

YEDİNCİ BÖLÜM

TRAFİK

HANGİ ARABALAR DAHA GÜVENLİ?

Büyük arabalar çocuğumuz için daha güvenlidir. Büyük otomobillerin çocuk yolcuları, genellikle otomobilin eklenen ağırlığı ve büyüklüğü nedeniyle koruma oranı arttığından yaralanma ihtimali düşer. Bu otomobiller genellikle yer seviyesinden yüksektir.

PENCERE, KAPI KİLİTLERİ

57

Otomobilimizin kapı ve pencere emniyet kilidi, otomobil hareket halindeyken çocuğumuzun kapı veya pencereyi açmasını önler.

Çocuklar başlarını pencereden çıkarırken parmaklarıyla da camı kapatma düğmesine basabiliyor. Kapanan cam çocuğumuzun boynunu sıkıştırarak yaralanmasına neden olabilir.

SANRUFLAR

Bazı aileler, seyir halindeyken çocuğunun sanruftan vücudunun bir kısmını çıkararak seyahat etmesine izin verebiliyor. Fren ya da kaza anında çocuğumuzun ciddi şekilde yaralanabileceğini unutmamalım.

Bu arada, çocukların römork kasalarında taşınmaması gereklidir.

ÇOCUĞUMUZA ARABA KULLANDIRMAYALIM

Bazı ebeveynler, seyahat ederken çocukları ön koltuğa oturtukları yetmiyormuş gibi bazen de çocuğu kucağına alıp direksiyonu tutturuyor. Şehir içi ve uzun yollarda bazen şahit olduğumuz bu davranışlardan vazgeçmeliyiz. Çocuğun yeri arka koltuk.

Bazı ebeveynler ise henüz ilkokula giden çocuklara araba sürmesini öğretmeye çalışıyor. Daha sonra kontak anahtarını alan çocuk araçla üzücü kazalara neden olabiliyor.

Bu tür davranışlar, çocuğun güvenliğini ve yaşamını tehdit ettiği gibi yasal olarak da suçtur.

ÇOCUK KOLTUKLARI

Araçta çocuklar kucağa alınarak yolculuk edilmemeli. Çocuk koltuğunda oturmayan çocuklar, kaza sırasında hayatını kaybedebiliyor. Kurallara uygun şekilde kullanılan bir çocuk koltuğu, bir motorlu araç kazasında çocuğumuzun yaralanma riskini azaltır.

58

HAVA YASTIĞI YARALANMALARINI ÖNLEME

Hamileliğin son dönemlerinde, arabanın ön koltuğuna oturmak, hava yastığı açıldığında tehlike arz edebilir. Bir hava yastığına ne kadar yakın oturursanız, kaza sonucu yaralanma olasılığı da o kadar yüksek olur. Hamile bir kadının hava yastığından uzakta oturması neredeyse imkansızdır. Hamileliğin üçüncü ayından itibaren arabaya bindiğimizde mümkün olduğunca arka koltuğa oturalım. Gebelik sırasında araba kullanmak ya da ön koltukta oturmak gerektiğinde koltuğu ön panelden olabildiğince geriye çekelim.

ARABADA TEK BAŞINA

Küçük çocukların bir araçta yalnız bırakılmamasının pek çok nedeni vardır. Sıcak havalarda, aracımızdaki ısı artabilir. Park edilmiş

bir araçtaki sıcaklık dakikalar içerisinde 48-50 santigrat dereceye kadar yükselebilir. Küçük bir çocuk bu koşullar altında sıcak çarpmasına yenik düşecektir.

Kış aylarında ise çocuğumuz soğuk nedeniyle hipotermiye (vücut ısısının 35 derecenin altına inmesi) maruz kalabilir.

Kısa bir zaman dilimi için bile olsa çocuğumuzu arabada yalnız bırakmayalım.

Eğer bir araçta yalnız başına bırakılmış bir çocuk görürsek, vakit kaybetmeden polisi arayalım.

TRAFİK KURALLARI

KARŞIDAN KARŞIYA GEÇME

Çocuğumuza üst geçitlerden, alt geçitlerden ve trafik ışıklarının olduğu yerlerden karşıya geçmesi gerektiğini öğretelim. Karşıdan karşıya geçeceği sokak, cadde tek yönlü olsa bile çocuğumuza her zaman her iki yöne de bakması gerektiğini anlatalım.

Kazaların birçoğu, çocuğumuzun elimizi bırakıp yola fırlamasıyla meydana gelir. Araç trafiğinin olduğu yerlerde çocuğumuz bizim elimizi değil biz çocuğumuzun elini tutalım.

KONVOYLAR

Çocuğumuza düğün, asker uğurlaması, maç kutlaması, siyasi parti vs konvoylarının peşinden koşmamasını ve tehlikelerini öğretelim.

ARAÇLARA ASILMA

Çocuğumuza itfaiye, çöp arabası, temizlik aracı, harfiyat kamyonu, tramvay gibi araçların arkasına asılmaması gerektiğini riskleriyle birlikte anlatalım.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KENT KAZALARI

Şehirlerimizin yeterince çocuk dostu olmaması çocuğumuzun güvenliğini tehlikeye sokabiliyor. Çocuklara uygun tasarlanmayan kentler, onların üzücü kazalara maruz kalmasına neden olabiliyor.

SOKAKTA ELEKTRİK TEHLİKESİ

Kaldırımlardaki aydınlatma sistemleri çocuğumuz için bazen tehlike kaynağıdır. Aydınlatma direklerinin açma kapama anahtarlarının ve bir düzine kablonun bulunduğu kapak açıktır ve çocuğumuzun uzanabileceği (20-30 cm) yüksekliktedir. Çocuğumuza, açıktaki kablolara, elektrik direklerine, trafolara dokunmaması gerektiğini öğretelim. Hayatımızı kolaylaştıran elektriğin tehlikelerinin de olduğunu anlatalım.

61

İNŞAAT ALANLARI

İnşaat çalışmasının yapıldığı alanların etrafında her zaman yeterli güvenlik önlemi olmadığı için çocuğumuz çivi gibi delici-kesici malzemelere basarak yaralanabilir.

En büyük tehlike çukurlardır. Bazı çukurların üzeri kartonlarla kapatıldığı için adeta tuzak gibidir. Çocuklar zaman zaman bu tür inşaat ve kanalizasyon çukurlarına düşebilmektedir.

Çocuğumuza, belediyenin kazı çalışmaları ile özel şirketlerin, şahısların inşaat alanlarından geçerken dikkatli olmasını öğretilim.

SÜS HAVUZU

Şehrin değişik noktalarındaki süs havuzları bazen üzücü kazalara neden olabiliyor. İçine atılan paraları almak için ya da serinlemek için havuza giren çocuklar elektrik akımına kapılabiliyor. Çünkü bu tür havuzların bazılarının aydınlatma sistemlerinin standart dışı olma ihtimali var.

ÜST GEÇİTLER

Üst geçitlerin, köprülerin ve merdivenlerinin korkuluklarının dikey çubuklarının arası fazla geniş olabiliyor. Küçük çocuklar bu tür yerlerden düşebilir. Üst geçide çıkarken, üst geçitten geçerken, üst geçitten inerken çocuğumuza dikkatli olmasını öğretelim.

DOKUZUNCU BÖLÜM

ALİŞVERİŞ ORTAMLARI

YÜRÜYEN MERDİVENLER

Yürüyen merdivenler çocuğumuz için tehlike oluşturabilir. Yaralanmaların bir kısmı düşmelerden, bir kısmı da bir çocuğumuzun el veya ayağının hareketli merdivenlere sıkışmasıyla meydana gelir.

Yaralanmalar, bir yürüyen merdivenin hareketli kısımlarına takılan iplikler, bağcıklar veya kumaşlar olduğunda da meydana gelir. Uzun veya geniş elbiseler, kaşkollar yürüyen merdivene kolayca takılabilir. Yürüyen merdivene binmeden önce, çocuğumuzun kıyafetinin gevşek olmadığından ve elbiseden herhangi bir bağcık sarkmadığından emin olalım.

Çocuğumuzun yürüyen merdivenlerin kenarına oturmasına ve buradan kaymaya çalışmasına izin vermeyelim. Yaşanabilecek üzücü kazaları ona anlatalım.

Bebek arabalarıyla yürüyen merdivenlere binmeyelim, asansörü kullanalım.

Katlardaki cam bariyerlerin yürüyen merdivenle birleştiği noktalarda çocukların düşebileceği genişlikte boşluklar olabiliyor. Çocuk ölümleri üzerine AVM'ler bu kısımları kapattı ama yine de gittiğiniz AVM'lerde dikkatli olalım.

AVM'lerde bazı restoran ve kafeler cam bariyerlerin olduğu kısma koltuk, masa, sandalye ve tabure koyabiliyor. Çocuğumuz bu

eşyaların üzerine çıkıp cam bariyerlerin üzerinden düşebilir. Bu tür mekanlara gittiğimizde dikkatli olalım.

MAĞAZALAR

Aynalar, elbise standları, oyuncak reyonları sabitlenmemişse devrilme riski taşır.

Mobilya mağazalarındaki dolap, şifonyer, sandık gibi mobilyalar sabitlenmemişse çocuğumuz oynarken tehlike arzedebilir.

Mağazalarda çocuğumuz için tehlike oluşturabilecek eşyalara karşı çocuğumuzu gözetimsiz bırakmayalım.

ALIŞVERİŞ ARABALARI

Küçük çocuklar zaman zaman alışveriş arabalarından düşerek yaralanmakta. Çocuğumuza bir alışveriş sepetinde ayağa kalkması gerektiğini, dengesini kaybedebileceğini anlatalım. Çocuğumuzun sepete tırmanmasını engelleyelim. Büyük bir çocuğun arabayı içinde başka bir çocuk varken itmesine müsaade etmeyelim.

64

RESTORANLAR

Restorandaki çocuk oyun alanı, oturduğumuz masadan çocuğumuzu görebileceğimiz açıda olmalı. Başında görevlisi olmayan oyun alanlarına çocuğumuzu bırakmayalım. Farklı istismar biçimleriyle karşılaşabilir.

TUVALET

Küçük çocuğumuzu her zaman yanımızda tuvalete götürelim. Çocuğumuz büyükse tuvalete yalnız gitmesine izin verelim. Ancak kapının önünde duralım. "Bana ihtiyacın olursa buradayım" diye seslenelim. Çocuğumuzun tuvaletinin çok uzun sürdüğünü düşünüyorsak, "Her şey yolunda mı?" diye soralım. Cevap alamazsak çocuğumuzun güvende olduğundan emin olalım.

ONUNCU BÖLÜM

TOPLU TAŞIMA ARAÇLARIYLA SEYAHAT

Çocuğumuza istasyonda, durakta beklerken sarı çizgiyi geçmemesini öğretelim.

Bazı metro, tren, tramvay istasyonlarında, durakla vagon arasında boşluk olabiliyor. Çocuğumuzun bu boşluğa ayağının sıkışmaması için vagona binerken ve inerken dikkat etmesi gerektiğini öğretelim.

65

Çocuğumuza, seyahat sırasında, kapılara dayanmamasını, aniden açılabileceğini anlatalım.

Pusetle, çocuk arabasıyla inerken ya da binerken dikkatli olalım. Çocuğumuzun emniyet kemerinin bağlı olduğundan emin olalım.

Güvenlik için raylı ulaşımı tercih edelim. Raylı sistemlerle yolculuk etmek aslında en güvenlisidir; çünkü ağır ve hantal oldukları için olası bir çarpışmada kuvvetin büyük bir kısmını bünyelerinde tampon gibi tutacakları muhakkaktır.

DENİZ ARAÇLARI

Vapur, feribot, gezi teknesi gibi deniz araçlarına bebek arabasıyla binerken bebeğimizin kemerle arabasına bağlı olduğundan emin olalım.

Birçok deniz aracının zemin katı ve güvertesindeki korkulukların aralıkları bir çocuğun denize düşmesi için son derece müsaittir. İster yolculuk isterse gezi sırasında olsun çocuğumuzu gözetimsiz bırakmayalım ve olası riskleri çocuğumuza anlatalım.

Bazı deniz araçlarına binmek için kıyıya uzatılan tahta iskeleler korkuluksuz ve güvensizdir. Çocuğumuzu dikkatli olması konusunda bilgilendirelim.

HAVAALANI

Uçakla seyahat sırasında uçuş güvenlik kartlarında çocuk güvenliği ile ilgili yazan kurallara uyalım. Çocuğumuzun emniyet kemerini nasıl bağlayacağımızı mutlaka kabin personeline soralım.

Çocuğumuzu hava alanlarında bagaj taşıma bantlarının yanında gözetimsiz bırakmayalım. Dönen aksama elini sıkıştırabilir. Bazen de çocuklar bandın üzerine çıkarak valizlerin uçağa gittiği bölüme gidebilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

TATİLLER, BAYRAMLAR, PİKNİKLER

Bu kitabın 2, 3 ve 4. ünitelerindeki uyarılar oteller için de geçerlidir.

PLAJLAR

Çocuğumuzu deniz yatağında unutup dalmayalım. Çocuğumuz açık denize sürüklenebilir.

67

Çocuğumuza bizden habersiz deniz bisikletiyle açılmaması gerektiğini anlatalım..

Yüzme bilen çocuğumuza denizde yüzerken güvenlik şeridi dışına çıkmaması gerektiğini öğretelim.

ATV ARACI

Tatil yörelerinde çok yoğun kullanılan ATV (All Terrain Vehicle) aracı genelde Türkiye’de toprak yollar ve arazilerde gezi amaçlı değerlendiriliyor. Uzmanlar bu araçların emniyet kemeri ve kaskla kullanılmasını öneriyor. Çocuğumuzla birlikte bu araçlarla seyahat ederken dikkatli olalım. Çocuğumuzun tek başına bu aracı kullanmasına izin vermeyelim.

EN YAKIN HASTANE

Hangi hastanelerde çocuk cerrahı, anestezi uzmanı ve pediatrik yoğun bakım üniteleri olduğunu önceden öğrenelim.

Temel ilk yardım kurallarını okuyalım. Çocuğumuzu hayata döndürmek, şoka giren çocuğumuza müdahale etmek ve böcek sokmasına yapılacaklar hakkında temel bilgileri öğrenelim.

Tatil bölgesindeki tüm yerel acil durum telefonlarını el altında bulunduralım.

NOEL VE HANUKKAH

Noel ve Hanukkah (Hanuka) mevsimlerinde çocuklar genellikle yanık yaralanmalarından muzdarip olurlar. Ampuller dokunulduğunda sıcaktır ve mumlar elbise ya da örtüleri ateşe verebilir. Eski Noel ışık setleri veya elektrik kabloları yıpranmış, bağlantıları gevşemiş olabilir.

68

Evimizi veya ağacımızı aydınlatmadan önce her yıl elektrik kablolarını ve prizlerini inceleyelim.

Canlı bir Noel ağacı son derece yanıcıdır ve yakınına mum koymak güvenli değildir.

Büyük bir Noel ağacını, çocuğumuz dallarını veya süs eşyalarını çektğinde üzerine devirebilir.

Küçük Noel ampulleri çocuğumuzun ağızına zarar verebilir. Eğer çiğnenir veya yutulursa ciddi yaralanmalara neden olabilir.

Bir menora (Yedi Kollu Şamdan) veya mum kandilini çocuğumuzun ulaşabileceği yerlerde yanan bir mumla bırakmayalım.

Süsleme için mum kullanırken masa örtüleri, peçeteler ve tutuşabilecek ambalaj kağıtlarına dikkat edelim.

RAMAZAN VE KURBAN BAYRAMI

Ramazan ve Kurban bayramlarında el öpüp şeker ve harçlık toplamak çok eski ve güzel bir gelenek ama yaşadığımız apartmanda, sokakta, mahallede herkesi çok yakından tanımiyorsa çocukumuzu şeker toplamaya göndermeyelim. Gönderiyorsak da evlere davet edildiklerinde asla içeri girmemeleri gerektiğini tembihleyelim.

Çocuğumuza, tanımadığı kişilerden para, şeker, hediye (hiç bir şey) almaması gerektiğini öğretelim.

Çocuğumuza şeker toplamaya gitmeye yönlendirmeden ortamın güvenli olduğundan emin olalım. Eğer alan güvenli değilse çocuğun hiç gitmemesi daha uygun olur.

PİKNİKLER

Ormanda piknik yapıyorsak çocuğumuz yönünü kaybederek ormanın derinliklerine doğru gidebilir. Çocuğumuza gözetimsiz bırakmayalım.

Piknik yaptığımız alan çok kalabalıksa çocuğumuz bizi kaybedebilir.

Çocuğumuzun bize haber vermeden yakınımızdaki akarsuya, göle girip yüzmediğinden emin olalım.

Piknikte, çantaya giren yılan, akrep gibi sürüngenler aile fertlerini sokabilir. Piknik yapacağımız alanda kene tehlikesi varsa, kenelerin yaklaşmasını engelleyen spreylerden çocuğumuzun ve bizim ayaklarımıza püskürtelim. Eve dönünce çocuğumuzun tüm elbiselerini çıkarıp vücudunu kontrol edelim. Kendi vücudumuzu da kontrol etmeyi unutmayalım. Kene varsa hemen hastaneye gidelim.

Piknikte, çocuğumuza bilmediğimiz bir böcek ısırır ve kendini iyi hissetmezse hemen acil servise götürelim.

ONİKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUKLARIN KAYBOLMASI

BU KONUYU ÇOCUĞUMUZLA KONUŞALIM

Ebeveynler işe çocuklarını kaybolma ihtimaline hazırlayarak başlayabilirler. Bu çocuğumuzu korkutup paniğe sürükleyen bir paylaşım olmamalıdır. Daha çok olumlu ve sakin bir yaklaşım gösterelim. Kalabalık yerlerde birbirimizden ayrılma olasılığının bulunduğunu anlatarak başlayalım. Birlikte olmanıza rağmen kaybolma durumunda birbirinizi bulabilmek için yapılması gerekenleri bilmek ve anlamak hem siz hem de çocuğunuz için iyi olacaktır.

Hatırlayabilecek yaşa gelir gelmez tam adımızı çocuğumuza öğretelim. Çocuğumuz kaybolduğunda 'anne', 'baba' diyerek değil adımızı, soyadımızı söyleyerek bizi aramalı.

Çocuğumuza takması için telefon numaramızın yazılabileceği bir kimlik bilekliği de alabiliriz. Telefon numaramızı hatırlamadığında ya da kendi başına bize ulaşamadığında bu çok yararlı olacaktır.

BİR GÜVENLİK PLANI HAZIRLAYALIM

Dışarı çıktığımızda güvenlik planının ne olacağını tartışalım.

Örnek bir güvenlik planı şu şekilde olabilir:

Süpermarkete gittiğimizde çocuğumuz bizi bulamazsa kasaların yanına gidip beklemesini söyleyelim.

Çocuklarımız AVM'lerde kolayca kaybolabilir. Çocuğumuza kaybolduğunda bizi aramak için alışveriş merkezini veya mağazayı terk etmemesini, olduğu yerde kalmasını söyleyelim. Çocuğumuza, yaka kartı olan mağaza satış temsilcisine veya güvenlik görevlisine kaybolduğunu söylemesini öğretilim.

Lunaparkta ya da doğa yürüyüşünde ise en iyi güvenlik planı olduğu yerde beklemek olmalıdır. Daha fazla gezinmek daha fazla kaybolmasına yol açar.

Zaman zaman çocuğumuzla rol yapalım. O kaybolmuş gibi yapalım ve ondan güvenlik adımlarını ve güvenlik planını uygulamasını isteyelim.

KAYIPLARA KARŞI TEKNOLOJİK ÖNLEMLER

GPS sayesinde ve çeşitli mobil konum uygulamaları ile çocuğumuzun nerede olduğunu öğrenelim ve şarjının ne kadar kaldığını takip edelim.

Çocukların çantasına, montunun fermuarına veya pantolonuna anahtarlık gibi takılabilen cihazlar, ailelerin akıllı telefonda çocuklarını takip edebilmesini sağlıyor.

AMBER ALARMI

Adını ABD'de kaybolan bir çocuğun annesinin verdiği mücadeleden alan ve 'Amber Alarmı' olarak bilinen sistemin benzeri, Türkiye'de de hayata geçti.

Kayıp çocuk ihbarı alındığında; kayıp kişinin tüm bilgileri, fiziki özellikleri, üzerindeki kıyafetine kadar tüm detayları sisteme giriliyor. Bu bilgiler kısa sürede Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na (BTK) iletiliyor. Ardından da çocuğun kaybolduğu bölge, ilçe, belde veya mahalledeki herkesin cep telefonlarına SMS, MMS (multimedya mesajla fotoğraf gönderimi) ile bilgiler gönderilirken, sabit telefonlara da sesli mesaj bırakılıyor.

NASIL ORTAYA ÇIKTI?

ABD'nin Teksas Eyaleti'ne bağlı Arlington kentinde, evinin önünde bisikletle gezen 10 yaşındaki Amber Hagerman, 1996 yılının haziran ayında kaırıldı. Küçük kız üç gün sonra ölü bulundu. Amber Hagerman'ın annesi tarafından hukuk mücadelesi başlatıldı. Ardından 'Amber Alarmı' adı verilen bir sistem oluşturuldu. Herhangi bir çocuk kaırıldığı anda ülkenin tüm televizyonlarında, radyolarında ve dijital levhalarında halka duyuruluyor.

15 ALTIN KURAL

1. Çocuğumuza adını, soyadını, aile bireylerinin ad, soyad ve adreslerini öğretelim.

2. Çocuğumuza sakıncalı yerler hakkında bilgi verelim, ıssız sokaklar, inşaat ve terk edilmiş yerlere gitmemeleri gerektiğini öğretelim.

3. Çocuğumuza tanıdığı bir kişiyle bile olsa hiçbir yere onayımız olmadan gitmemesi gerektiğini, tanımadıkları kişilerden yiyecek, içecek, ilaç, oyuncak gibi maddeler (hiç bir şey) almaması gerektiğini öğretelim.

4. Sesin bir imdat çağırısı olabileceğini çocuğumuza anlatalım. Zor durumlarda baırarak yardım istemesi hakkında bilgi verelim.

5. İnternet, sosyal medya ortamında tanımadığı kişilerle fotoğraf, adres, okul ve şahsi bilgileri paylaşmaması gerektiğini anlatalım.

6. Çocuğumuza evde yalnız kaldığında tanımadığı kişilere kapıyı açmamalarını öğretelim.

7. Çocuğumuzun arkadaşlarının ve ailelerinin adlarını, telefon numaralarını ve adreslerini kolayca ulaşabileceğimiz bir yerde bulduralım.

8. Güvenlik görevlileri, polis, jandarma gibi güvenebilecekleri kişileri ve okul, hastane, karakol, ibadethane gibi yardım isteyebileceği yerleri çocuğumuza öğretelim.

9. Çocuğumuza kaybolduklarını fark ettiklerinde oldukları yerden uzaklaşmaması gerektiğini anlatalım.

10. Çocuğumuzu birine emanet ettiğimizde sürekli o kişiyle iletişim halinde kalalım.

11. Çocuğumuzun adını her yere yazmayalım. Çocuğumuzun fotoğraflarını ismiyle birlikte sürekli sosyal medyada paylaşmayalım.

12. Telefon numaramızı ve acil ihbar hatlarını (155 Polis İmdat, 156 Jandarma İmdat, 112 Ambulans, 110 İtfaiye) çocuğumuza ezberletelim.

13. Çocuğumuza, tanımadığı kişilerin arabalarından uzak durması gerektiğini ve gelebilecek tehlikelere karşı arabanın gittiği yönün tersi istikametinde koşmasını öğretelim.

14. Çocuğumuza kendini tehlikede hissettiği anda "Ben onu tanıyorum!" diye bağırmaı öğretelim.

15. Çocuğumuza tanımadığı kişilerle asansöre binmemesi gerektiğini anlatalım.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK İSTİSMARI

Çocuk istismarı, bilerek ya da bilmeyerek bir çocuğun sağlığını, fiziksel veya psikolojik gelişimini olumsuz etkileyen davranışlardır. İstismar işaretlerini farkederek istismarı durdurabilirsiniz. İstismara karşı önlemler ne kadar çabuk alınırsa çocuğun fiziksel ve duygusal hasara uğrama olasılığı o kadar düşük olur. İstismara maruz kalan çocuğun çocuk olduğu için karşı koyamaması veya yaşananları anlatmaması rıza anlamına gelmez.

74

Çocuk istismarı suçtur ve ceza yasasıyla yaptırımları düzenlenmiştir. Bir çocuğun istismarından şüpheleniyor veya eminseniz, istismarı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nın ilgili birimlerine bildirelim. Türk Ceza Kanunu'na göre çocuğun koruma altına alınması için bildirimde bulunma zorunluluğu vardır. Nereye başvuracağınızı bilmiyorsanız doğrudan 155 polis veya 156 jandarmayı arayabilirsiniz.

Bir çocuk size istismara uğradığını söylerse, durumu ciddiye alın. Yönlendirici sorular sormayın - çocuğun neler olduğunu açıklamasına izin verin ve ayrıntılı sorgulamayı uzmanlara bırakın. Yaşadığı olayları kendi paylaşmak istediği kadarıyla anlatmasına izin verelim. Çocuğa istediğiniz zaman konuşmaya veya sadece dinlemeye hazır olduğunuzu bildirin.

Çocuğa bu durumun kendi suçu olmadığını hissettiren destekleyici ifadeler kullanalım. Çocuğun yararı için gizlilik ilkesini koruyalım. Durumu yalnızca bilmesi gereken yetkililerle paylaşalım.

Cinsel istismar durumunda bildirimden ardından Emniyet Çocuk Büro mağdur çocuğu bulunduğu yerden sivil araçla alıyor ve Çocuk İzlem Merkezi'ne götürüyor. Emniyet Çocuk Büro durumu cumhuriyet savcısına, baroya, aile ve sosyal hizmetler müdürlüğüne, olayda bir aile üyesi şüpheli değilse aileye bildirir. Mağdur Çocuk İzleme Merkezi'nde adli görüşmeci tarafından görüntü ve ses kaydıyla dinlenir. Dinleme esnasında çocuğun verdiği bilgiler cumhuriyet savcısı, baro temsilcisi ve aile sosyal hizmetlerden bir uzman tarafından da aynalı odada veya ses ve görüntü kayıtları aracılığıyla dinlenir. Mağdur 15 yaşından büyükse kendisinin, küçükse kanuni temsilcisinin izniyle adli muayene yapılır. Sakıncası yoksa mağdur ailesine teslim edilir ya da sosyal hizmet kurumlarında geçici bakıma alınır. Soruşturma, mahkeme ve psikososyal destek işlemleri başlatılır.

İSTİSMAR TÜRLERİ NELERDİR?

75

İstismar türleri duygusal, fiziksel, cinsel ve ekonomik istismar olarak sıralanabilir.

DUYGUSAL İSTİSMAR: Duygusal çocuk istismarı, çocuğun benlik saygısına veya duygusal iyiliğine zarar vermek anlamına gelir. Bir çocuğu sürekli olarak küçümsemek veya azarlamak gibi sözlü ve duygusal saldırıların yanı sıra bir çocuğu izole etmek, görmezden gelmek veya reddetmek de buna dahildir.

FİZİKSEL İSTİSMAR: Fiziksel çocuk istismarı, bir çocuk kasıtlı olarak fiziksel olarak yaralandığında veya başka bir kişi tarafından zarar görme riskiyle karşı karşıya kaldığında meydana gelir. Çocuğun kaza dışı fiziksel açıdan zarar görmesi ve bedensel bütünlüğünün bozulmasıdır.

CİNSEL İSTİSMAR: Cinsel çocuk istismarı, çocukla okşama, oral-genital temas, cinsel ilişki, istismar veya çocuk pornografisine maruz kalma gibi her türlü cinsel aktivitedir. Fail genellikle çocuğun kendisine duyduğu güvenden yararlanır. İstismar olaylarının birçoğu, genellikle tanınan bir fail tarafından yapılır. Cinsel istismara yönelik şüphelerimiz bulunuyorsa veya eminseniz derhal sosyal hizmetlere veya polise, jandarmaya başvurmalı, bir doktor veya psikolojik danışmandan destek almalıyız. Türk Ceza Kanunu Madde 103'e göre; çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

EKONOMİK İSTİSMAR: Çocuğa bakmakla yükümlü kişinin çocuğu maddi gelir kaynağı olarak görüp çocuktan maddi kazanç elde etme isteğidir. Bazı ebeveynler çok para kazanma dürtülerini tatmin etmek için çocuklarını kullanabilirler.

76

İSTİSMAR İŞARETLERİ NELERDİR?

Duygusal İstismar İşaretlerinden Bazıları:

- Yetersiz özbakım
- Sürekli çekingen ya da saldırgan davranış
- Düşük okul başarısı
- Suç işleme de dahil olmak üzere yıkıcı davranışlar
- İntihar düşünceleri
- Gecikmiş veya uygunsuz duygusal gelişim,
- Kendine güven veya benlik saygısı kaybı,
- Sosyal geri çekilme veya ilgi veya coşku kaybı,
- Depresyon,
- Okula gitmeyi veya otobüse binmeyi reddetmek gibi belirli durumlardan kaçınma,

- Okul performansında azalma veya okula ilgi kaybı,
- Daha önce edinilmiş gelişimsel becerilerin kaybı,

Fiziksel İstismar İşaretlerinden Bazıları:

- Açıklanamayan yara, bere, darbe izleri, yanık, kırık, çıkık
- Baş veya karın ağrısı gibi fiziksel yakınmalar
- Yaraları gizlemek için giyilen mevsim şartlarına uygun olmayan giysiler
- Okul kurallarına uymama veya disiplin suçlarını gerektirecek davranışlar
- Okul devamsızlığı veya düşük okul başarısı
- Kaza sonucu olan yaralanmalar genellikle vücudun kemikli kısımlarında, istismar sonucu olan yaralanmalarsa genellikle yumuşak dokularda meydana gelir.

77

Cinsel İstismar İşaretlerinden Bazıları

- Yürümede ya da oturmada zorluk
- Dudak ağız veya genital/anal bölgelerde açıklaması olmayan ağrı, şişme, kızarma, kanama
- Karın ve baş ağrısı, kusma gibi fiziksel yakınmalar
- Aşırı temizlenme ihtiyacı veya yetersiz özbakım
- Aşırı riskli davranışlar veya intihar girişimleri
- Çocuğun yaşına uygun olmayan cinsel davranış veya bilgi
- Hamilelik veya cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon
- Cinsel istismara uğradığına dair ifadeler
- Diğer çocuklarla uygunsuz cinsel temas.

ÇOCUĞUMUZU NASIL DESTEKLEYEBİLİRİZ?

Çocuğumuza vücudunun her yerinin özel olduğunu ve kimse- nin kendisi izin vermedikçe dokunmaması gerektiğini anlatalım. Bizimle her türlü inancını paylaşabileceğini hissettirelim, onunla karşılıklı güven oluşturacak bir ilişki kurmaya özen gösterelim. Çocuğumuza dokunulmayı reddetmeyi ve sınır koymayı öğretelim. Eğer birisi çocuğumuza istemediği ve rahatsız hissettiği bir biçimde dokunmak isterse "hayır" veya "dur" demesini, sertçe itmesini, saldırgandan uzaklaşmasını ve yardım istemesini öğretelim.

Çocuğumuza kendini ifade etmesini kolaylaştıralım, hislerini veya ihtiyaçlarıyla ilgili varsayımlar yapmak yerine onu dikkatle dinleyelim, eğer yapabiliyorsa onunla göz teması kuralım, akıl ya da öğüt vermeyip paylaştıklarına odaklanalım, çocuğun hislerini yok saymayalım, kişisel sınırlarını ihlal etmeyelim.

78

Çocuğumuzun bedensel haklarının ihlal edilmesinin ve cinsel istismara maruz bırakılmasının önlenmesine katkıda bulunmak amacıyla örneğin Mino'nun Şarkısı'nı öğretelim. Mino'nun Şarkısı çalışması, 5-8 yaş grubuna bakımveren ve rehberlik eden ebeveynleri, okul öncesi öğretmenlerini, sınıf öğretmenlerini ve okul psikolojik danışmanlarını hedefliyor.

Çocuk Çalışmaları Ekibi tarafında hazırlanan Mino'nun Şarkısı, çocuklara dört önemli mesaj veriyor.

Mino'nun 4 Kuralı, çocukların iyi ve güvenli bir yaşam sürmelerini desteklemek için hazırlanan bir içerik.

Çocukların bedensel söz haklarını öğrenmelerini, bedensel ve kişisel sınırlarını tanımlayıp ifade edebilmelerini, ihtiyaç duyduklarında destek isteyebilmelerini kolaylaştırmak mümkün. Çocuklarla bu konuları nasıl konuşalım? Kendimizi ve çocukları bu konularla ilgili nasıl güçlendirelim? İşte 4 Kural tüm bunlardan bahsediyor.

Bu dört temel kural şöyle:

1. Bedenimin her yeri özel
2. Duygularım ve sözlerim önemli
3. İstemezsem hayır derim
4. Saklamam, anlatırım

KAYNAKÇA

İnternet Kaynakları:

URL-1 : GÜBİS, Gübis hakkında, <http://www.guvenizurun.gov.tr/Bildirim/Detay?rid=10183>, Erişim Tarihi: 28.01.2022

URL-2 :İstanbul İtfaiyesi, ..., http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/11413117112015_7587701678.pdf, Erişim Tarihi: 28.01.2022